

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23939
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	77
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 77

LEACH
TO

LIBERATION

leach n चमचारिका Npr .

the belly of a leach छिन्ना mfn Susr .

lead n अहि m L — उरगाः L — कुवडुम

L वडुग — कृष्णाम L — गण्डुभवम् L गण्डोभवम्

Gal — चीनपट्टम् L — चीनपट्टम् L —

चीनम् L — चीनवडुगम् L — चीरम् L

— जडम् L — तारकुक्षिकरम् L तारकुक्षिकृत n

धातुविकारः ^{MW} , (धातुक्षय) — धातु-

शोधनः, धातुशोध ^{नम्} ^L — धातुसम्भवनः, धातुसम्भवनम्

नागम् (नागः ^L) Bhpr — पक्षमम् ^{Gal}

पद्मः, पद्मम् ^L — परिपिष्टकम् ^L —

पिष्टम् ^L पिष्टित ^{mfn} ^{Susr} — पिष्टम् ^L

मृदुकाष्णायसम् (A) मृदुकृष्णायसम् ^(L) ^L —

फणिन् (prob) ⁿ ^{Kālac} — बहुमलः ^L —

त्रधम् Bhpr — भुजगम् ^{Kālac} —

भुजंगम् ^L — भुजंगमम् ^L — भुजगाद्वयम्

L — महाबलम् L — यवनेष्टम् L —

यामुनेष्टकम् L — योगेष्टम्, योगीष्टम् L — वडुम्

L — वध्रम् L, वध्रम्, वध्रकम् L —

वप्रम् L — वयोवडुम् (?) MW — वधम् L

— वध्रम् L — खेतरञ्जनम् L — सिन्दूर-

कारणम् L — सिरावृत्तम् L — सीसपत्रम्,

सीसपत्रकम्, सीसकः, सीसकम् L — सुवर्णकम्

L — स्वर्णारि n L — हेमकानम् L — (also also)

used as money) सीसम् VS, etc — (the most

impure of metals) धातुमलम् L .

made of lead सैस mf n g रजतादि, सैसक mf n

Mn 11.133 of l. सैस mf (आ) n VS, LatySr red l.

सिन्दूरः — दरदम् Bhpr 5.26.93, 8.1.227 —

मङ्गलम् L — इटङ्गारकम् L .

lead vb नी cl 1 (Dhātup 22.5) नयति, नयते

RV, etc — नी cl 1 नयति, नयते (Dhātup 22.5)

AitBr — उपनी उपनयति, उपनयते MBh, BhP

— प्रत्यानी प्रत्यानयति, प्रत्यानयते Kaus, R, BhP

— वह् cl 1 वहति, वहते RV, etc — इरज्य

~~rarely~~ इरज्यते ~~rarely~~ इरज्याति ~~rarely~~ कृ cl 2 P Ā cl 1 P Ā

cl 5 P Ā cl 8 P Ā — निविश caus निवेशयति^R,

Rajāt, BhP — नृ cl 9 नृणाति Dhātup 31.25 —

पुर cl 6 पुराति Dhātup 28.56 .

to lead about परिणी परिणयति, परिणयते

, etc — अनुपरिणी Kauś — संचर — caus

संचारयति Sak BhP (esp) to l. a bride and bride-

groom round the sacrificial fire परिणी परिणयति,

परिणयते (with 2 acc) Bh, Kav, etc to l. across

तृ caus तारयति Kauś, Bh, etc to l. a life वृत्

caus वर्तयति Mn, Bh, etc to l. along अन्वानी to l.

(an army) परिकृष् परिकृषति, परिकृषते —

प्रकृष प्रकर्षति

13h, 7 — विकृष विक-

षति विकृषति (विकृषते) BHF to 1. any one to संगम

caus संगमयति (two acc) Hit, Introd — नी cl 2

(Dhātup 24.39) वेति (two acc) to 1. any on to

another समानी समानयति, समानयते 13h, Kav, etc

to 1. (a river) into a channel कद cl 1
(Dhātup 3.16) (Dhātup

cl 1 3.16) रदति (rarely रदते) to 1. as a

captive नी intens नेनीयते 13, 18, 13h to 1. (as an

may) कृष cl 1 कषति rarely कषते 13h to 1.

aside उ॒नी उ॒न्नयति, उ॒न्नयते MBh, BhP to l. astray

सम्मुह caus सम्मो॒हयति MBh, Lav, etc — प्र॒तृ

caus प्र॒तृ प्र॒तारयति Pagh, Kathās to l. away अप॒नी

— व्य॒पनी व्य॒पनयति MBh, R — परा॒णी

परा॒णयति, परा॒णयते AV — वि॒नी वि॒नयति,

वि॒नयते RV, AV — उपा॒नी उपा॒नयति,

उपा॒नयते R, BhP — नि॒र्ण नि॒र्णयति, नि॒र्णयते

— उदा॒वह उदा॒वहति SBr, MBh —

समुद्गह् समुद्गहति, समुद्गहते

Yājñ R, BhP

विप्रकृष विप्रकषति

MBh (a bride from her

parent's house) उद्गह् उद्गहति, उद्गहते ParGr, Gobh,

Yājñ, Kathās, Ragh, etc to l. away collectively towards

उपसंपराणी

AV 18.4.50 to l. away (e. a calf

from its mother) उब्धी उब्धायति, उब्धयते

Gr, SankhGr, KātyGr (the bride from ^{her} father's house)

विबह् विबहति

(rarely \bar{A}) AV, etc to l. away

from आधिनी (\bar{A}) AV 8.30.1 to l. ask प्राणिनी

प्रतिनयति

AV, etc

— प्रतिपराजि प्रतिपराजयति,

प्रतिपराजयते

3Br

— पराजि पराजयति, पराजयते

AV

—

निवृत्

caus

निवर्तयति, निवर्तयते, etc

— उपावृत्

caus

उपावर्तयति 1Br, 2, 3as to l. back

from

निनिवृत्

caus

निनिवर्तयति (abl) 1Br, 2as, etc

to l. beround

अतिनी

2Br, etc

— अतिप्रजी

Laty,

1sv3r

to l. by

अतिप्रजी

Laty,

1sv3r

to l. down

निवह

निवहति, निवहते

2Br, 3Br

(into water)

अभ्यवनी

SB, litBr

to 1. forward

पर्याणी

पर्याणयति

SB, litBr

to 1. forward to

परिणी परिणयति.

, परिणयते

Br

to 1. forward s

प्रणी प्रणयति, प्रणयते

pr, etc

to 1.

hither (as a path)

आचर

आचरति

to 2

to 1. home

उद्गह उद्गहति, उद्गहते

Pāṇini, Gobh,

Yājñ, Bāṇ, Kathās, etc

समुद्गहं समुद्गहति, समुद्गहते

Yājñ, 2, Bhṛ

—

वह्

cl 1

वहति, वहते

, etc

—

विनह्

Ā Kathās, Vet, Pāṇcat

—

विप्रकृष

विप्रकषति

MBh to 1. home the bride पारिवह

पारिवहति

(Pan 1-3.82, Sch) RV, BhP to 1. home

the nuptial train

पारिवह पारिवहति

(Pan 1.1.82.

Sch) RV, BhP to 1. in प्राविश caus प्रावेशयति (loc)MBh, Das to 1. into सम्प्रानिश caus सम्प्रावेशयति (acc) BhP— सम्प्रानिश caus सम्प्रावेशयति (acc loc) , Naviv,etc — अभिनिविश caus अभिनिवेशयति (acc) BhP— प्रतिष्ठा caus प्रतिष्ठापयति (loc) MBh —

प्रशा प्रशाति (acc) Heat — विमज्ज caus

विमज्जायति (loc) Mb 6.538 — रशा caus

स्थापयति, स्थापयते 17, etc to l. into the presence of

उपनाम caus उपनामयति Lalit to l. into the

thick of a fight निमज्ज caus निमज्जायति with समरे,

संग्रामे etc) Mb to l. into (water) अवनी

Br to l. near उपनी उपनयति, प प्रेनयते PV 2.3.10,

3.35.3, SBr, TBr, MBh, Mn, Ragh — उपानी उपानयति,

उपानयते MBh, BbP, I, etc — उपानी उपानयति,

उपानयते — आनी आनयति I —

समञ्ज्यानी समञ्ज्यानयति MBh — उपवह

उपवहति IV, MBh — उवह उवहति, उवहते

उवह — आवह आवहति, आवहते — आवृत्

caus आवतयति आवतयते — उपसद caus

उपसादयति — उपसृज उपसृजति, उपसृजते

RP, BbP — उपावृत् caus = उपावतयति I, II, III, as

to 1. near to उपनिश्चा उपनिदधाति, उपनिश्चते

Git — उपसंपद caus उपसंपादयति Mh, B to 1.

off अपनी — — उपानी, उपानयति, उपानयते

It, BhP to 1. out उब्धी, उब्धयति, उब्धयते —

उद्गह् उद्गहति, उद्गहते

RV 1.50.1, 7.69.7, AV,

AitBr, TāndyaBr, Hariv, etc — — समुदावह् समुदावहति

Hariv to 1. out of निवह् निवहति

RV, AV —

(water) उतानी उतानयति

SBr, Lāty to 1. over

आतिनी RV, etc — तृ - caus लारयाति Kaus,

MBh, etc — अतिपृ caus अतिपारयाति RV to 1.

round परिणी- परिणयाति, परिणयते RV, etc —

पर्याणी पर्याणयति 'SBh, GrS, MBh — ^{हृत} सम्पारि ।

caus सम्पारिणयति 'R to 1. to समुपणी समुपनयति,

समुपनयते (acc) MBh, Kāv, VarBrS — प्रणी

प्रणयति, प्रणयते RV, etc — निनी

निनयति, निनयते RV, AV, etc — ^{विनयते} विनी ।

(inf) RV 1.1.64.6 — आश्रिंसनी (loc) MBh 12.6566

— अच्छा-१ RV — प्राश्रिणी (acc) RV 1.31.18

— आपिनी TS, SBr, AitBr — अन्वानी —

अनुनी RV — उक्कह उक्कहति, उक्कहते BhP

— प्रवह प्रवहति (acc) (Pan 1.3.38)

IBh, Bhatt — निवह निवहति, निवहते (dat or

(loc) RV, SBr — प्राप् caus प्रापयति

प्रापयते (dat) VP — अब् cl 1 अवति

(dat) कृतये, वाजसातये, क्षत्राय, स्वसाये RV —

निमृज् निमृष्टे, निमृजते

(loc) —

प्रतिपद्य् caus प्रतिपाद्यति

Kaus', Mn, MBh, etc

— प्रविश् caus प्रवेशयति, प्रवेशयते AV, etc

— संक्रम् caus संक्रामयति (acc) Ragh —

समाविश् caus समावेशयति (acc) BhP —

समि समेत (acc) RV 3.54.5 to l. to battle

अभिस्तु caus MBh 3.665 to l. together संनी

संनयति RV, TS, Āpast, BhP — समानी समानयति,

समानयते MBh, Kav, etc — समवनी समवनयति, t

समवनयते SBr — समे समैति (with

सोमम्) SvetUp to l. together towards समुपानी

समुपानयति R to l. to one's self उपनी उप-

नयति, उपनयते R, Kathās to l. to setting अस्तं नी

MBh 3.17330 to l. to the path f (mere) memory i.e put to

death स्मरणीयं गतिं नी to l. towards प्रतिनी

प्रतिनियति Al, etc — समभ्यानी समभ्यानयति

MBh — अच्छा - √ नी RV — नी cl 1 नयति

नयते

(Dhātup 23.5) (acc with or without प्राति

dat loc or अथम् ifc) RV, etc — आनी आनयति

— समानी समानयति, समानयते MBh, Kāv, etc

— संनी संनयति TS, Br, MBh — अपिनी

TS, SBr, AitBr — गम् caus गमयति RV, etc

— प्रतिवह् प्रतिवहति RV, Hariv — आवह्

आवहति, आवहते — वह् cl 1 वहति

वहते
महति

Kav, "athās

अभिसृ

caus Kathās

— आवृत् caus आवर्तयति, आवर्तयते

— उपनम caus उपनामयति Lalit —

प्रतिप्रवृत् caus प्रतिप्रवर्तयति Kaus —

प्रयुज् प्रयुङ्क्ते (rarely प्रयुनक्ति) (acc) 3rd

— युज् caus योजयति (pass योज्यते) Sarvad

— (as a door) अभिनिष्क्रम Pan 4.3.86 —

(as a way) उपस्था उपतिष्ठति, उपतिष्ठते (only Ā)

Vartt on Pan 1.3.25 to 1. towards one's self उपनी

उपनयति, उपनयते to 1. to (with) उपकृप

उपकल्पते 5.25.21 to 1. up उन्नी ~~प्र~~ —

उदानी उदानयति 3Br, Laty — प्रोन्नी

प्रोन्नायति Kam, PhP — उदह उदहति, उदहेते

1.50.1, 7.69.7, 17, 1-itBr, Tādyabr, Nariv, etc to 1.

upon अभिसंनी (loc) 12.5566 to 1. up (out of

enter) उदहदानी 1-anr, 2-anr, 3-anr to 1. up to उन्नी

उन्नयति, उन्नयतेto l. up (to the gods)उच्छसP to l. up togetherसमुपनीसमुपनयति, समुपनयतेMBh, Kāv, VarBrS to l.up towardsउपोन्नी उपोन्नयतिSB̄r 2 to l. upwar-as उन्नी उन्नयति, उन्नयतेto l. upwardstogetherसमुन्नी समुन्नयति, समुन्नयते

MBh, SB̄r .

to cause to lead etc नी caus नाययति .to intend to lead outउन्नीdesirउन्नीनायते

KaushUp to wish to l. नी desid निनीषति, निनीषते

AV, Up, 1th, etc — प्रणी acid प्रनिनीषति -

to wish to l. out उन्नी acid उन्निनीषते KaushUp .

taking the lead

अग्रणी

mf n

अग्रगामिन्

mf n

अग्रसर

(इ) n

अग्रतःसर

(इ) n

अग्रयायिन्

mf n

to lead astray

उत्पथय

Non

उत्पथयति

lead-en adj सैस रजतादि, सैसक In 11.112

— सीस f(आ) VS, LātySr .

the lead-en ei ht used by weavers

सीसम्

lead-grey कपोताभ Susr — कपोतवर्ण

Susr — कपोतक f(इका) Pat .

leader n I नेतृ m V, etc — नायकः 10h, 10h,

Kav, etc — नी mfn (mostly ifc) — विनायकः

10h, 10h — प्रजायकः 10h — परिजायकः ? —

विनेतृ n 10h, Kav, etc — सम्प्रजेतृ m 10h —

प्रजी n TDr, प्रजेतृ n (not with gen or acc,

class gen or acc) 10h, etc — अवेजी 10h — प्रजायः

Var 3.1.112 (ज्योतिषाम् 10h 2.11) — नेत्रः (with

gen mostly ifc) / itip, 10h, DhP — नायः 10h 6.11.10,

16.11 नीशः L मुरव्यः Kān मुरवरः

Hit धुर्मः Lh, etc धुरंधरः Lh, Kāv

धुरीणः Pānc, Hit धूरधरः Kad

पुरोगाम mⁿ पुरोग mⁿ (आ) n Lh, Kāv, etc

पुरोगामिन् m L पुरोगवः Lh, Kāv, पुरोगा

m L, Kāv, etc बाहिर m Lh 12.1227 (= बोहृ

ilak) अग्रगः

II अग्रयामिन् m Sak अग्रेसरिक्ः L

अजः अहवदशिन् n Pas उपनायः

RV 2.91. — अक्षत्रः — कवि m — केतु

m RV, 2.4.20.18, 2.33 3hP — गोपति m RV, AV,

RV 1.1 — तुण्डम् Thurnan1.4 — पदनामः AV

— पदनी m RV, AV — पुनेत् m RV, AV, VS, Br

— पुरःस्थात् mfn RV — पूर्वमावन् m RV —

प्रग्रहः (ifc f आ) h — प्रग्रहणः 13h

— प्राप्ति m RV, AV, Br — प्रष्टः Ruval

— मार्गेपदिश m Kam — रथी mfn (subst)

— योऽधमुख्यः Bhag — वायः — विचारकः R t

— शिरस् n (ifc) wh — शिरस्थः W —

स्वत्पति m , IV — संचारकः Hit —

संचारयितु n laitr^{up}, Ich , संचारयित्री — सामन्ताः

W — स्वारथि m — (said of Turchan) वरुजः

Vir — त्रिंशत् (the forefinger) L .

(in drama) an action which leads to an undesired

issue निरार्पः ^{drāma} Sah (in ~~drāma~~) an action which l. to

an unhappy issue विसर्पः Bah any one who l. a chariot

रथप्रवृत्तः Path .

the being a leader प्रग्रहणः Bah the business of

of a l. नेतृत्वम् BhP the condition of a l. ग्रामणीत्वम्

MBh 12.4861 63

deprived of leaders निष्प्रधान न (आ) n R .

a female leader नेत्री (with sen or ife) , TS,

MBh, etc following a l. उयायस्वत् a good l. सुनमकः

(रुनमिका f) Pāṇ 7.3.46 Vārtt 1 Pat a great l. महेन्द्रः

(सर्वदेवानाम्) NaI having a bad l. कुनाथ mfn

BhP 5.14.2 , कुनायक mfn BhP 5.13.2 having Arni for

a l. अग्निपुरोगम mfn having a cow as a l. पुरोगव

mfn AV 8.7.12 having Indra as a l. इन्द्रपुरोगम mfn hav-

Karna
ing Karna as l. कर्णमुरव mfn having no l. निनायक

mfn Subh — अनायक mf(आ)n having the l.

killed प्रमाथितपुरःसर mfn Kām having the

Nakshatra Mriga for a l. मृगनेत्र mfn (आ) n Brahmap,

Malamasat having the Stoma as a l. स्तोमपुरोडास

mfn VaitrS having the wind as l. वायुप्रणेत्र mfn SBr

having Yama as l. यमनेत्र mfn VS, TS, .

he who leads forwards the wife of the sacrificer

and prepares the Gura नेष्टृ n W, Br, Sr, etc त्वष्टृ

RV 1.15.3 .

leader in a fight अग्रयोधिन n the l. of an

army सैन्यनायकः Kathās, सैन्यपति m VarBrS, सैन्यपालः

ग्रामणी m 10.62.11 & 107.5, 73, ^{AV} ~~4.4~~, etc

दण्डमुरनः Buddh L दण्डमुरंगः Kam 17.49

मीवरः L a l. of an assemblage गणपति n c

अश्वपत्न्यादि VS, (बृहस्पति) RV 2.23.1 (इन्द्र) 10.

112.9 the l. of a band शैलूषः L शैलूषकः W

the l. of a caravan सार्थवाहः 13h, Kav, etc

सार्थवाहनः Kathās l. of division - लमूनाथः VarBrS,

(ifc) BhP 4, चमूनामकः Near 10.10, चमूपः

VarBrS, Mathas 101, चमूपति m BCh 3.6, ", etc, चमूपतिः

AV Paris the l. of a flock अजः the l. of a herd

चन्दारकः W the l. of a sect महत् m BTL 87. ⁿ~~xxx~~

1 प्रभु m BTL 142 the l. of a team आधिवारः

Kuval the l. of a thousand men सहस्राधिपति m BCh

the l. of a troop चक्रनामकः Pajat 2.106 L the l. of

a village ग्रामणी m AV 10.62.11 & 107.5, TS, AV, etc

1. of beings' Time (personified as the Creator)

भुवनप्रणेतृ m VarBrS, Sch a 1. of evil beings

भूतविनायकः BhP the 1. of the attendants of any

god गणनायकः BhP 5.17.13, BhavP the 1. of the attend-

ants of any god गणनायजी m L 1. of the dance called

रासा रासप्रणेतृ m Hariv 1. of the cars (N. of

Indra) रुक्मनायकः Rajat 1. of the world's (the sun)

योधनायकः Heat 1. of the Yadu heroes (N. of Krishna)

यदुवीरमुख्य EDh to make one's l. पुरस्कृ पुरस्करोति

, पुरस्कृते EDh the office of a l. ग्रामजीत्वम्

Bh 12.4861 the office of a l. नेतृत्वम् BhF onethat is

usually the l. of a wild herd शृङ्गः

one who leads नेतृ mfn PV 10.26.5 one who l.

near अनेतृ mfn Kathas one who l. round a husband

परिनेतृ m Kālid, Rājat one who l. forwards

अपिनेतृ m (ren) Br .

one whose leader is a ay प्रनायक mfn Pan 1.4.

59, 8.4.14 Sch .

one who will lead नेतृ mfn AV 10.26.5 .

to play the part of a leader नायकाय Nom ३

नायकायते the wife of a l. प्रष्ठी L without

a l. अपुरोगव mfn AV 20.135.7 AitBr .

leadership n नायकत्वम् R धुर्यता

Sis 1.41 .

leading adj नमत् f(अनी) नी

(mostly i/c) नेतृ 10.26.2 पुरोगम

पुरोग f(आ) MBh, Kav, etc पुरोमान्

जगुर्वि 10.11.1 (Vir 11.25)

यान

RV

संवाहिन .

any act leading to a future birth

प्रवृत्तकर्मन्

In W had 1. कुनीतः Iudr being the 1. person at any

performance सूत्रधार f(ई) (comp) Balar cont-aining the notion of 1. प्रणेतृमत itBr (in (var))fixing the 1. incident (which gives rise to the whole plote.g Sak 1.27) समाधानम् 1. all creatures towardstheir end भतसाधन f(ई) VS 1. (an ar)

प्रकर्षिण Hariv 1. 3 अलग्नित W 1. a song

गाथानी 1.120.1 & 8.92.2 1. astray मोहन

f(ई) 12h, 2, etc 1. ⁿasyder विनय RV 2.21.9 1. away

विनय 2.21.9 1. back (to mundane existence)

धनरावर्तिन Bhag, Hariv 1. best नक्षितम WS 1.

cattle पशुसाधन f(ई) RV 1. further away (as a path)

वितर 3Br 1. in the best manner नयिष्ठः 10.

126.1 1. ren नृः प्रजेन 1. ren (as a fishi) नृचक्षस

RV 3.53.9,10 the 1. note नादिन् mW the 1. organ

(the eye) नयनम् Dh, Kav, Gusr, etc 1. out निर्वहन्

Gusr the 1. part तन्त्रम् SBr 12, TāṇḍyaBr 23.19.1,

Lāṭy, KāṭyāBr, etc the 1. star of a lunar asterism योगः

W 1. straight to a goal साधन f(इ or आ) RV a 1.

text of the Veda श्रुतिशिरस् n Sarvad 1. the life

of an atheist नास्तिकवृत्ति Vishn 1. thought नयः

R, Sch, Bhāṣap, Sarvad 1. to पशुपस्थापक KāṭyāBr, Sch

1. to प्रापक f(इका) (ran or con) Kathās, KāṭyāBr

Sch — प्रापण f(ई) (comp) Samk —

गमगित् (in comp) Balar 4.3.5, Sch — सङ्मक
३।

Milak on Hariv 8992 — ओरोहिण Pāncat —

प्रतिष्ठा f(आ) (ifc) Jatak — प्रमोजक

f(इका) (gen comp) Bsh, Pajat, Barvad — स्थित

(dat) Pāncat — संवर्तन f(ई) (comp)

Divyav 1. to a cool सम्पारण B, Br 1. to (as a

way) गामिक ifc 6.106.7 1. to clearness गमक

Carvad 1.35 1. to conviction गमक Carvad 1.35 1. to

entity वैरानुबन्धिन Kam 1. to (ren) परायण f(आ)

Sh 1. together संनम RV 1. to heaven रवनयन

— स्वर्ग, सुवर्ग AV, etc — स्वर्गियाण,

सुवर्गियाण f(ई) AitAr 1. to hostility वैरानुबन्धिन

Kam 1. to light स्वर्ग, सुवर्ग AV, etc 1. to Sprachna

स्तोत्र f(ई) Pan 4.3.25 and 36, Ach 1. to the gods

देवयान f(ई) RV, AV, VS, Br, Up, MBh —

देवयानीय

Say on PV 10.18.2 1. to the Pitris

पितृयान

(Ved), पितृयान PV, AV, GhUp 1. up

उद्ध

AV 19.25.1

1. upon

पशुपस्थापन KatyGr,

Sch

1. upwards

उन्नी

Kās on Pāṇ 6.4.82 .

wishing to lead to

निनीषु

(acc or acc with

प्रति

) MBh, Kād, Rajat .

leading n नयनम् — प्रणीति f RV, AV

नेत्रम् (नेत्रः Siddh) AV 10.10.22 — नीति

f L — नीथः L — विनयः MBh, Kav, etc —

प्रत्यानयनम् Hariv, Vikr, Kad — संचारः (ifc

f आ) W .

the act of leading home (a bride) उद्धारः

MBh, Kathas, VarBrS — ~~(a bride)~~ उद्धारः

BhP — (a wife) उपानयनम् BhP the act of

1. near उपयापनम् BhP — उपनयनम् R, BhP,

Vikr — आनीति f R — (a wife)

उपनयनम् BhP the act of l. near to समुपनयनम्

Dharmasam the act of l. round परिणयनम् SrS, etc

the act of l. to उपनयनम् R, BhP, Vikr the act

of l. up उन्नयः L anything l. to a result उपक्रमः

l. away अपनयः — प्रणीति f AV —

समुद्धारः MBh — (of the bride from her father's

house) विवाहः AV, etc l. back पुनरानयनम् MBh

— प्रतिवहनम् L l. cattle across the water

गोपतारः MBh 12.10430 1. down निवाहः SBr

1. home शरणम् Das _____ (a bride) उद्धरणम्

ParGr, BhP 1. into प्रवेशनम् (loc) KatyGr, MBh, etc

1. near आनयनम् VP, KatyGr, MBh, P, etc 1. (of an

army) नयः P the 1. of troops शापयत्यम् VS 11.

15, TS 5.1.2.3, MBh 3, Heat 1. out (soldiers to war)

उदाहाः MaitrS 1.10.16 1. out to some other place

निवीसनम् Kam 1. over वितरणम् Susr 1. rou-

nd परिणयः Grihyas _____ परिणायः _____

परिहारः

KātyŚr (esp) 1. the bride round the

fire परिणयः

Grihyas (esp) 1. the life of a religious mendicant

परिवारा

Mn, Kathas

1. to आनयःT 1. to a teacher

आनयः

L,

आनयः

c.v.

1. together

संनयनम्

Kāś

1. towards one's self

संनयनम्

lead-wort

वर्द्धिनामन्

m w .leaf n पत्रम्

Katyār, Pn, Pph, etc, पत्रः

Gakat (ifc f आ, ई) — पत्रकः — पत्रकम्Bhpr — पत्रक ifc (f आ), पत्र — पत्रम्(ifc f आ but in N. of plants ई Pan 4.1.64)

etc _____ दलम् (दलः L) MBh, R, etc _____ छदः

MBh, Pāncat, BhP, Prab 4.27₂₈, छदनम् Susr _____

कचपः _____ कृष्णलम् Un _____ पः

(only L) _____ पलाशम् SBr, GrSBr, MBh, etc _____

पात्रम् (ifc f आ) L _____ फलकम् (फलकः)

आथर्वगिदि ifc f आ) Br. GrSBr, etc _____ फलकम्

(फलकः) आथर्वगिदि ifc f आ) _____ फलकम्

n f L _____ बहिः, बहिम् (also written बहि) Bach

वरुणम् L — राणम् L — (re-

variegates the plumage of a tree) पणम् L, etc .

an additional leaf कौडपत्रम् any young l.

नवपत्रम् a beautiful l. सुपणम् —

(the leaf of laurus cassia) सुपत्रम् L Brahma's l.

(the leaf of Butean frondosa) नवपत्रम् L a brok-

en l. ^२भारकम् L a clean l. ^२यानीणम् ^२मृष्टपत्रम्

मृष्टपत्रम् L the fibre of a l. पत्रनामिका L

a fresh l. जीनपत्रम् " gold l. पत्रम् Yarm 'Susr, पत्रः

Salat, (ifc f आ, अ) a l. cutter (a particular trade

पत्र-छेदकः L l. cutting (a kind of sport or art)

पत्र-रक्षकः Kuttanin l. for writing on लिपिफलकम्

Salit a l. (for writing upon) पत्रिका 'Sak, Mas, Pan

l. hut ' (an harbour) पर्णशाला R, Bagh, Kad a l.

inscribed with a secret text मन्त्रपत्रम् Vikr a l.

inwhich anything is wrapped गच्छकः M l. of a book

पत्रम् Kāv, Pājat, Pānc, पत्रः Śakat, (ifc f

आ, ई) the l. of a door कपाटः, कपाटम्

(कपाटी L) MBh, BhP, Pancat, Mricch. etc, कपाटकः,

कपाटिका MBh, BhP — कवाट mfn R, Naish

etc, कपाट — कवटी L, कवाट —

द्वारकपाटः, द्वारकपाटम् L, द्वारफलकम्

anlGr — द्वारद्वारि n Rajat — पक्षर n

VS, TBr, Kath the l. of a flower पक्ष्मन् n पश्याणि

n al Mad the l. of Asa Foetida पयोम् L l. of th

lotus-flower नमोपत्रम् the l. of the palm-tree (used

for writing) लेखना the l. of the ratan

नमोपत्रम् MarkP a l. rolled into the shape of a funnel

पुष्प L a l. serving as an amulet मङ्गलपत्रम्

lak l. stalker (a kind of deer) पर्णचरः L like

a dry l. वृक्षवत् and a new l. परिहृतः L

(to which feet and lips are often compared) प्रवालः,

प्रवालः (ifc f आ) MBh, Kav, etc a small l. of

a flower सामाटः L a soma l. सामावर्गम् T3r the

state of l. इलंगिलम् Kavyād 2.70 the young l. of a

water lily नोकेनास्यवतिका Kad 1 .

leaves हरः L .

abounding in leaves पर्णवत् mfn Kath, 10th

to lead into thin l. पत्तलीकृ, पत्तलीकराति BhPr

boiled with the juice of any l. पर्णकषायनिष्पन्न ('SBr),

पर्णवत्प्रायपवन (Kātyār) mfn consisting of l. पानी .

mf(इ) n L consisting of lotus 1. नविकनीमय mf(इ)

n Das consisting of seven 1. राष्ट्रपञ्चाश mf(इ)

n Kaus the extremity of a branch bearing new 1. विसलयम्

Gaut, R, Sak , etc, विसलयः, विसलयः L furnished

with 1. समण mf(आ) n Hcat, सपञ्चाश mf(आ)

n AitBr, GrSrS having a flower of eight 1. अष्टदल

mfn Sah having a hundred (i.e numerous) 1. शतपत्र

(ivc) mfn RV having beautiful 1. सुपत्र mfn L _____

सुपणी mf(ई)n L — सुपणक mf n W

सुच्छद mf n R — सुपलारा mf n RV, Nir

having branches and blossoms and 1. शारवा पुष्पपलारावत

mf n MBh having eight l. अष्टापर्ण mf n Aprāt having

extended l. अनानपर्ण mf n RV 10.145.2 having eyes like

lotus l. पुष्करपत्तनत्र mf n Bāgh having good l. (Bt-

erospermum suberifolium) सुदलः L having green l.

हरितचक्राः m pl, mf(आ)n MBh having hard l.

सायपत्त

mfn g मनोज्ञादि' having large l. '

(a kind of Pot-herb) महापत्तः

W having l. पात्तनmfn Ph, Kav, etc

द्वदिन

mfn ifc having many l.

सुपकारा

mfn RV, Nirhaving new l.

पपाकवत्

mfn W having Sami l.

a kind of sensitive plant, Mimosa

Pudica)

शमीपत्रम्

, शमीपत्नी

L having strong l.

सायपत्त

mfn g

मनोज्ञादि

having white l.

सितच्छद

mfn Lliving by working on wood and l.१
काम्यपत्तापत्तीति

mfn Sah a lotus flower^{wer} of eight l. अष्टदलम् अष्टपत्रम्

mfn अष्टपत्रम् made of l. पाणि mf (ई) n L ' not

having even l. (for food during her religious austerities

(H. of Purga or Parvati) अपर्णा Kum 5.28 raised

from l. (as a tax) पाणि mf (ई) n L relating to l.

पाणि mfn TS rich in l. पत्रल mfn Paris

(a peacock) पनाढ्यः Gal stripped of top l. मुण्ड

mf (५१) n MBh whose l. are fallen पपण mfn

पञ्चाश

mfn Pat .to be converted into leaves (for writing) पन्नायom

पन्नायते

Vasav to deprive of l. निष्पन्नय

Nom

निष्पन्नयति

MBh .

a leaf-bud पल्लवाङ्कुशः L .furnished with leaf-buds निरसन्नायि त mfn (gana

तारकादि

) Bhartr, ŚaṅgP .

leaf-cabbare दलमालिनी Npr .

leafed adj उत्पन्न Jatakam .

always leafed सदापण MBh .

leafless adj अपत्त — निष्पत्त 10h, P

निष्पत्त — अपत्त 10h — अदत्त

विपत्त 10h — अपत्त 10h 10.27.14

कृति — चाद्वर — विपत्त 10h Hariv .

leaf-music पर्णवाद्यम् Hariv .

leaf-needle (a thorn) पत्ररूनि L _____ (a

thorn) दन्तरूनि n L .

leaf-salt (a kind of drug made of particular leav-

es mixed with salt) पत्रसलजनन S ar .

leafy adj पाण्येन RV पाण्ये SS

पाण्येन kach, 13h पाण्येन Un 3.6 ach

पाण्येन ३ सिद्धादि पलाशिन 13h .

being leafy पाण्येनीभूत Bhatt .

leave n सामिति f ३, 11 सैश्वर्यः (ifc f

सा १) in 7.14, 15, etc सङ्गोते f Can .

सङ्गोतिक (ifc) सर्वद संधानम् 13h, 14h, etc

संधि ३ (exceptionally f) in, 15h, 16h, etc

संघवृत्ति f Viddh .

a league with राधाचारणम् (comp) Subh a l. of

warriors रथबन्धः MBh .

half a league अर्धकोशः

one who goes 100 Krosas or leagues १०० कोशशक्तिः

mfn Pāṇ 5.1.74 Vartt 1 .

to league together सैयुज सैयुनचित,

सैयु ३०
चित

RV 8.62.11 .

leagued adj मित्रयुज

RV .

leaguine together for mutual protection (one of the

6 Tunas of a king) ३ संप्रयः (ifc f अत्) In 7.160,

Yajn, etc .

a leak in a pitcher धारा L 'a l. in a ship

गुप्तः f l .

leak vb स्तु cl 1 (hatup 32.12) खनति

(op and n.c also खनते) IV, Br, Gr¹3, Kathas .

not leaking अच्युत mfn .

leaking n गलनम् W .

leakily adj टिङ्ग f(आ) Ish 5.1307, 1047,

12.9780 _____ (as a ship) गिभ Ish .

not leakily (as a ship) अस्रवत् RV 10.63.10,

lean adj कृश f(आ) , , etc (cow)

दुर्बल — अपुष्ट — अमेदरक TS,

Susr — अवक्षाम I V 6.37.3 — जीवातृक

L .

the act of rendering lean कश्निम् Car to be-

comp 1. कृश cl 1 कृशति II 12.1.16, Ssr 11

having 1. horses कृशाश्च Subb to make 1. कृश

caus कृशयति AP, Bhag, Susr, etc — अववृत्त

caus EV 6.24.7 performed with 1. victims केशिपु

in 11 rendering 1. केशिन \pm ($\sqrt{\text{केशि}$) user

to become lean केशिभू Heat made 1. केशिभूत

Kathas — केशिन 2is 2.61 to make 1. केशिभू

Kathas .

to lean against

उपाश्रि उपश्रयति

उपाश्रि उपश्रयते

RV 10.18.12

उपनिशि उपनिश्रयते

śBr, ūśBr & śr

उपाश्रि

p Kath

यश्रि यश्रयति

Kath

निशि निश्रयति

śBr

यनिरश्म

पतिस्तश्नाति

पतिस्तश्ने

Variv, Pañcat

विष्टश्म

विष्टश्नाति

विष्टश्नाति

acc) śBr, 7, Shatt

(anything)

उपाश्र

उपश्रयति

śBr 1.6.

समाश्रयति

2, 3 or 14, Kātyāśr to 1. on समाश्रयति

13h, 13h, etc

ति

el 1 (or pass, rarely)

rarely श्रयति)
1. श्रयते (or pass)

, 13, 3r, 13v1p, 13h, 13h

निश्रि निश्रयति

3Br

समाश्रयति

विपश्यति

समाश्रयति Kathās विपश्यति विपश्यति

(acc) 13h, 13, 13h1t समुपश्यति समुपश्यति

समुपश्यति (acc) 13 रतः, रतः (acc)

near to 1. upon समाश्रयति 13h, 13, Kathās

Pancat, etc — अवप३३ अवप३३नोति an .3.68

etc .

that on which one leans अवप३३

to cause to lean श्रि cl 1 श्रयति RV, TS, Br.

learned against

प्रतिस्तब्ध 1. on (for

support) समाश्रित Rajat (with passive sense)one who has 1. against

शिशिरा f(शिशुषो 7.6.

67 Sch .

leaning on Brāhmans

ब्रह्मायतनीय f(आ) 1.6.

anything against which one leans

उपाश्रित - Utterer

leaning against उपाश्रित ^{Santhar, Kathp, P}

समुपाश्रित MBh, P, etc — सश्रित MBh, P

आवकम्बन अ (ई) भ (loc) DhP — विकम्बन

(loc or comp) Kav, VarBrS, Susr, etc 1. for support

(on the arm of another) आवकम्बन Kath 1. forward

पुनर्विकम्बन 1. on समाश्रित ^{Santhar, P}

आश्रित Bh 1. towards उपाश्रित TS, TS,

Katyār 1. towards or upon उपाश्रित TS, TS, Katyār

1. upon आत्मनि — निषण्ण (loc or comp)

Br, Hariv, T, etc — पतिराज (ifc) Lalit .

for leaving one's self against प्रतिष्कभ only

inf प्रतिष्कभ 2V 1.39.2 1. against उपाशशठ

Kathas, Navyad 1. against anything अपाशयणम् Gaut

1. on सभात-भवनम् V — पतिराज (comp) L

पश्चात्

Sarnat

1. towards

सन्नाति

सि

1. upon

अवष्टम्भः

Susr, etc

leanish adj

केशिक

Divyav 37 .

leanness n कृशता Hariv, Suśr, Sāh, वृशालम्

Suśr, Vāncat — कशिमन् n (gana दृष्टादि)

Kad — क्षेयम् W .

leap n प्लुति Sak 1.7 v.1 — प्लवः L

— प्लवः — लम्फः L .

' going by leaps ' प्लवगः Hariv, B — प्लवः

gone by 1. वलिगतम् (impers) Hariv, VarBrS

moving by 1. पुनः MBh, R, Year — पुनर्गति

f Dhatup .

leap vb I पु cl 1 पुनते (rarely पुनति)

MBh, R, etc — कूरे cl1 कूरेति, कूरेते MBh &.

101, Hariv, Shatt — स्कन्द cl 1 स्कन्दति MBh, etc

— आस्कन्द आस्कन्दति — आस्कन्द intens

पनीस्कदाते, पनीस्कन्दाति — वाग cl 1 (Dhā-

tup 5.35) नव्गाति 18, etc — आवन्ग आवन्गते

13h — पवन्ग प्रवन्गति, प्रवन्गते 13h, Hariv

— विवन्ग विवन्गति 13h, Hariv

II कष ऌ Dhātup 17.77 (v.1) — खे

cl 1 खेति II 1, 6, v.1 खे Dhātup 15.32

— ख ख (Dhātup 14.39, 10.14) — ख

(only in Dhātup 9.50) cl 1 ख (Dhātup 14.39, 10.14) — ख

अपपतत

Ved ŚBr, etc

हलन्द्

उप

A

पञ्च

cl 1

वञ्चति

Bhartr, Voniś

(Sāh 6.54, Sch) Mitus, Mit, Kathās, etc

लङ्

cl 1

लङ्गति

Mas 10.36, Balar 8.77, Kathās 18.7, 85.11

विकङ्

विकङ्गति

विकङ्गति

Sis, Bhp

शर

cl 1

(Thātup 17.77)

शशति

(only ...)

शशति

Kir 15.5) .

to loop about

परिष्कन्द

परिष्कन्दति

or परिष्कन्दति

(Pan 8.1.74) Bhett, परिचयिष्कदत्त PW 8.58.9

पकुर्द पकुर्दति

Panc to 1. after गृद् cl 1

गृद्ति

(loc) गृद् to 1. beyond समुल्लङ्घ

समुल्लङ्घयति

MarkP

संलङ्घ संलङ्घति, संलङ्घते

to 1. down परस्कन्द परस्कन्दति १०, १२, १३, etc to

1. down परिपत परिपतति (abl) १३ to 1.

forth परस्कन्द परस्कन्दति १०, १२, १३, etc to 1.

from one place to another व्यावत्त व्यावत्तति १३

to 1. out पर-क-र पर-न-र-ते Pr, Br, MBh, etc

to 1. over म-ल-ङ् caus म-ल-ङ् गति Merh, Kathas,

Naṣṭ, etc ल-ङ् cl 1 (Dhātup 4.34, 5.55)

ल-ङ् गति, ल-ङ् गति Pāncad ल-ङ् caus or cl

10 (Dhātup 33.67, 121) ल-ङ् गति In, MBh, etc

वि-ल-ङ् caus वि-ल-ङ् गति MBh, Kav, etc

सं-ल-ङ् सं-ल-ङ् गति, सं-ल-ङ् गति सं-वि-ल-ङ् caus

सं-वि-ल-ङ् गति Pāncad सं-वि-ल-ङ् गति inf

(cat) भातिवदरे 25.67.19, Ved inf (sbl) भातिवदरे

10.108.2 to 1. उत्तु हत्तवते (rarely

हत्तवते) in, Hariv, Mit, Pāncat, etc — परकन्द

परकन्दते TS, Br, MBh, etc to 1. up and down

सावित्र्युत्तु सावित्र्युत्तु Balar 10.5' to 1. upon

स्वन्द स्वन्दते TBr, SBr — (?) हा cl 3

(thatup 25.7) जिह्वित 10.125 to 1. up together

सामुत्तु सामुत्तवते Bhatt to let 1. हत्तवते

Mah

to cause to l.

सह्य

caus

सह्यशति

P.

leaped adj लुप्त

MBh, Hariv

वर्णित

Hariv, VarBrS .

one who has leaped लुप्तवान् P, Hariv to be l.

लुप्त

W :

to be leapt over उत्सृज्य Kathās — उत्सृज्य

Kāv, Kathās — उत्सृज्य TS, TāṇḍBr .

having leapt over उत्सृज्य and p .

leaping आस्वन्दम ind p VS .

leaper n पलावितृ n (with ren of distance) R

(by profession) पलवकः MBh .

one who leaps स्वन्दम — स्वन्दतृ

one who l. over उत्सृज्य and p .

leaping adj स्फुरन् (ifc) स्फुरन्

MBh, Hariv स्फुरन् Hariv स्फुरन्

Par 4.4.3 स्फुरन् स्फुरन् (स्फुरन्), स्फुरन् (स्फुरन्)

(स्फुरन्) intens pr. p from स्फुरन् स्फुरन् Kir .

leaping far स्फुरन् 1. forward स्फुरन्

MBh 1. in curves स्फुरन् Kathās 1. into स्फुरन्

(comp) स्फुरन् the 1. motion of a calf स्फुरन्,

स्फुरन् 1. to and fro स्फुरन् स्फुरन् 1. to

स्फुरन् ifc स्फुरन् 1. to and fro स्फुरन् स्फुरन्

leaping n लवणम्

R

लवणः

P

लवणः

BhP

लुप्तम्

MBh, R, Vcar

लुप्तम्

Pāncat, Comm on VS

(the act of)

लुप्तम्

PārGr, R, etc .

the act of leaping about परिव्राजितम् L the

act of 1. beyond लुप्तम् Mall on Kum the ac of

1. over लुप्तम् Mall on Kum 1. across पर-हस्तम्

(comp) पर, Schलुप्तम्

L 1. across the

pea सागरकवनाम् B 1. against any one अभ्युपगतम्

each 2.27 1. along pleasantly रसकिंगुमाम in each

1. back सागरकवनाम् B — परावनाम् 1. for

Joy सागरकवनाम् Bbh, 'is' 1. over परकवनाम् (comp)

Ap'ar each — — लङ्कनाम् Par'ar, ", etc — — विङ्कनाम्

Bh — — ज्ञातेकम्; Bbh, Hav, etc 1. to and fro

सागरकवनाम् B 1. up हल्लवनाम् Bbh 1. upon

अपरिक्लम Hariv .

so as not to leap about अपरिक्लम ind Bhatt.

leapt down समवप्लुत MBh 1. off first

समवप्लुत $\overline{\text{Ap}}\text{Sr}$ — प्रथमोत्पत्ति $\overline{\text{Ma}}\text{Sr}$

1. out प्रथमोत्पत्ति MBh, " 1. over तद्वि त MBh,

$\overline{\text{Av}}$, etc not having holes to be 1. over अगतिरुक्त्य

$\overline{\text{SankhBr}}$.

learn vb I लोक्ष लोक्षति (rarely)

RV, etc — उपशक् desid क्वादिशति MBh, BhP

अवगम अवगच्छति — विद् cl 2

लोति RV, etc — उपलभ उपलभते

MBh, BhP, Pāṇcat, VarBrS, etc — समुपलभ समुपलभते

(up also समुपलभते) VarBrS — प्रतिभ

प्रतिभति MBh, 2 — लभ cl 1 (chātup

23.6) लभ (up also लभति, लभते) Kathac, Null

श्रु cl 5 (1 hatup 22.44) श्रुणोति (Ved and

ep also श्रुणुते) १३, १४, etc श्रुणुते

आभिषिक्त Hariv 4583, BhP आभिसेशु R

परिश्रु पारेजानोति पञ्चा पञ्चानाति

MBh, Kav, etc पारेजा पारेजानाति, पारेजानोति

IV, etc समुपजा समुपजानाति, समुपजानोति

प्रतिज्ञा पतिजानोति MBh, Hariv तुष्ट

cl 1 बोधते, बोध्यते cl 4 व्युदयते (ep also व्युदयते)

RV, etc — त्रिभुवा त्रिभुवशते DhP — पतिभुवा

पतिभुवशते (or also पतिभुवशते) RV, AV, Br, DhP

समानभुवा समानभुवशते MBh, 2 .

II अधिगा P or generally Ā — अवधु

caus अवधारणते MBh, etc — अवे अवधते

MBh, etc — उपधु caus उपधारणते Eucr, MBh,

DhP — उपपरीक्ष Ā Lalit — गृह cl 9

गृहणते, गृहणी, गृहीते Mal, , each 5.59, pancat

1.1.23 _____ दृश _____ Ibh, Kav, etc _____ निशाम

निशामयते, निशामयति (or also निशाम्यते) Ibh, Kav

etc _____ परिपि Kav, Rājat, Pañc _____ परिपश

परिपशयते - MundUp, Ibh, Bhṛ _____ पशयते पशयते

Ibh _____ पश only pres पशयति पशयते Ibh, Ibh,

etc _____ पतिपद पतिपदये Ibh, P, etc _____

भुत् cl 1 बोदति, बोदते Dhātup 21.12 _____

भुन्द cl 1 भत् Dhāt _____ मन् cl 8, 4 (Dhāt-

up 30.9, 25.67) मनुते, मन्यते (ep also मन्ताते)

W, etc _____ निनीशम् (only ind.p निनीशास्य)

Wh _____ विपश् विपश्यते (rarely विपश्यते) ,

WhP _____ लृत caus लतगति BhP _____ संलक्ष-

संलक्षयति, संलक्षयते Wh, Hav, etc _____ संकेतर

Nom संकेतराति Tas _____ संनिशम् Wh, Kathas

_____ राभाळ राभाळयति Naish _____

सागुनिशम् R .

to learn anything about शृणु cl 5 (hatup 22.44)

शृणोति (Ved and ep also शृणुते) (acc)

RV, etc to l. anything from शृणु cl 5 (hatup 22.44)

शृणोति (Ved and ep also शृणुते) (abl, gen, instr)

मुखात् or शेकाशात्) RV, etc to l. anything

from anyone निबुध्य निबोधयति (acc) (gen)

rarely सक्ताशात्) to l. (a science) from या

cl 2 (hatup 24.41) याति (abl) 3bP to l. by heart

अधी अधीते

or (more rarely) अधीयते

(Im 4.125) _ _ (by repeating another's words)

अनु न cl 2 अनुक्रीयीति R 5.144.12, adr to 1. (byinformation) अनु न न to 1. from शिक्ष ल शिक्षत(rarely p) (abl , साक्षात् with gen) R, etc _

संभु संभृणोति, संभृणुते

MBh, Fav, etc _

विज्ञा विजानाति, विजानीते

(gen) ChUp, MBh

अभिवाते बुध अभिविबुधते

आगम

caus

(abl) IDh 5.1247, Pan 1.4.29 Kas, Pagh 10.72 पठ

(~~abl~~) cl 1 पठति . (पठते) ^{abl} BhP _____ (a

teacher's mouth) अधी अध्योते (abl) IDh 3.10713

to 1. that विज्ञा विजानाते, विजानीते (two acc or रत्)

IDh, Kav, etc to make anyone 1. ग्रह caus ग्रहयति

Mit 1.4, Ip 1.6.25, Mn 1.58, IDh, etc one who is willing

to 1. शिक्षितुकाम mfn Mricch .

to 1. by अनुष्ट pass अनुष्टयते (instr)

one learns श्रु impress श्रूयते .

to be learnt शिक्षा pass शिक्षयते Kāc,

Kathac to be l. about श्रु pass श्रूयते (or also

श्रूयते) (acc) RV, etc to be l. from श्रु

pass श्रूयते (or also श्रूयते) (gen, abl or

मुख्यात्) RV, etc to be l. from a teacher श्रु

pass श्रूयते (or also श्रूयते) Pancat .

to cause to learn शिक्षा caus शिक्षयते

(rarely शोक्षयते) Mn, MBh, etc — उपलभ्

caus उपलम्भयति Pat in Vartt 2 on Pan 1.4.52 —

निबुध्य caus निबोधयति BhP .

to cause to be learnt स्त, caus ध्यावयति । on

also ध्यावयते) RV, etc .

to wish to learn स्त, desid विज्ञायते । Pan

1.3.57, or also प) in 2.13, MBh, etc — विद्

desid विवेदिषति, विवेदयति SBr, etc .

learned adj I विद्वत् f(विद्वती) , etc, विद्वन्

9.9.7 विद्यावत् MBh, Pāṇcat, etc

विद्यावेद्य Kathas गृहीतवेद्य W

विद्यावेद ApSr विद्यायाः Pāṇ 5.2.26, Sch

विद्यामात्र Var213 लब्धावेद्य "

विद्यावेद्य MBh, P, Pāṇcat विद्या As r, Kāty

MBh, etc वैदुष ऽ प्रज्ञादि वैद

f(वि) W पाण्डित SBr, Up, MBh, etc

पाण्डित्येन Bh _____ शास्त्रेन Cat _____ शास्त्रज्ञ

(शास्त्रज्ञः) VarBrS, 3er, Parcat शास्त्रधारण,

शास्त्रदर्शिनः L, etc _____ शास्त्रविद् In, Cout,

VarBrS _____ अगुप्तम् Bhabtr, BhP, Nyāyan, Sch _____

अगुप्तमेतत् Śamk _____ शिष्ट ŚBr _____ शिक्षावत्

Nariv _____ अगुप्तम् Nāv, VarBrS, Nāthās, (often

v.1 for the more correct अगुप्तम्) _____ अगुप्तम्

Bh, Nāv, etc _____ अगुप्तशास्त्रेन Nāthās _____ अगुप्तयुक्त

VarBr̥ ————— श्रुतम् HPariś ————— साभृतश्रुत

rajat ————— अच्युत ————— कृदितौदित Yajñ —————

तरेपथ्यत RV, etc .

II आभेतात L ————— आभेतात (आ) In

2.144, ¹ ————— आवश्युत Un Comm ————— कृतितावेदिन

— कृतवी sah ————— कृतवीहे VerBr̥, Vaps

5.50, Bhag 14.15 ————— कृतिग (with loc or ifc)

10h, 10h, Tharty, etc ————— कृतसत ————— योगत

In, Mh, etc _____ त्रिभुज Gal _____ त्रिभुजात्

(loc or ifc) Mh, Kav, Pur _____ पारशर्य Mh, Kav.

etc _____ पाठवत् Kar _____ पाठवत् , शास्त्रान्तर

Gal _____ प्राप्त रूप L _____ प्रौढ L _____

त्रिभुजात् Grās, Mh, etc _____ त्रिभुजात् L _____

त्रिभुजात् Un 4.117 _____ वक्तृ W _____ वादि

Un 4.124 Sch _____ त्रिभुजात् Kav, Kathās, Pāncat, etc

त्रिभुजात् f(3A) W _____ त्रिभुजात् W _____

वृद्ध

MBh, Kam

ज्योतिष

Lalit

शुभ

f(आ)

) W

स

(only L)

सर्वरस

L

साररस

f(इ)

) W

सुखा

f(अ)

L

स्थूललक्ष, स्थूललक्ष

W

स्वरूप

L

.

not learned

अज्ञ

MBh 5.1000 & 1369

any 1. man

अज्ञः

anything well 1.

स्वलोत्तम

P, BhP

to become

1.

वेज्ञा वेज्ञाणाणि, वेज्ञाणीते

In 4.20

the being

a 1. Brahman भौमियता L, भौमियता MBh a Brahman

1. in the Vedas मन्त्ररात्रौ Mn 3.212 destitute of 1.

men विदुषः Kāvyaḍ extremely 1. भुतपारण (R),

भुतपारद्वयम् (Ragh) R ——— महापाण्डेय

fancying one's self 1. पाण्डेयमानेन MBh, पाण्डेयमानेन

MBh, R, पाण्डेयमन्य Kād, Prab, पाण्डेयमन्यमानेन KathUp for

the most part composed of 1. men अभिरूपभूयिष्ठ Sak

full of 1. men विदुषः Vop honouring the 1.

उद्योगमान Ragh 1. and virtuous श्रुतशीलवत्

Mn 3.27, श्रुतशीलपरीक्षा Kam a 1. and virtuous man

जादेशः W a 1. Brāhman ब्रह्मीयस m Br _____

मनीषिन m W _____ मन्त्रवाः W _____ सभोचितः

W 1. (esp in theology) विप्र f(आ) TS, ŚBr 1.

(^{said} said of Brāhmans) पाथीत Gaut a 1. Brāhman

(used as a title ^{at} of the end ^{of} names esp of natives of the

(Carnatic) स्वामिन m a 1. conversation among friends

सिवाशरामा

Car a l. food^L मूर्खपण्डितः

Pancat 1. in कोविद f(आ) (loc, gen or ifc)

In 7.26, MBh, R, etc चन्द्रवती (comp) Ragh,

Parsvan a l. man पाण्डितः MBh, Kav, etc पण्डितः

m L शास्त्रेण m V शास्त्रावन्तकः MBh

शोण्डः धुतवृक्षः Ragh सूरः m

Kālid, VarBrS, etc सूरः m L सूरः L

सूरः L सैकृतः IT अकेः Ted

L — कृष्टि — m Hariv 3488 SkandaP — गोपाने

m (Pan 8.2.70 Kas) L — दुरुरु — m L — पक्षः

h, Kav, etc — बुद्धः — बुद्धः — h, h

etc — मेधावेन — m L — तैक्षितः — तैक्षितः

— तैक्षितः — तैक्षितः — Naich 3.15,

मेधावेन — तैक्षितः — Kav, Kathās, Pāncat, etc

— तैक्षितः — m L — तैक्षितः — तैक्षितः — L

— पक्षः — सहदक्षः — तैक्षितः — तैक्षितः — m n L

सुखचक्षुः m W — सुमुखः W — सुहृदः

(in dram.) a l. man

L (in dram.) — (as a term of address) सुखः

Prich, Malatī, Malav a l. Pandit (used as a title at

the end of names esp. of natives of the Carnatic) सुतामिन

n a little l. विद्वत्कल्प विद्वद्देशीय, विद्वद्देश्य

of
L a meeting of l. men परिमलः L not surrounded by l.

men कानिपुत्र Havyā 2.182 one who has l. his son

कुतश्चित् Yājñ 2.184 a person belonging to a l.

court circle सादर्यः

Jātakam profoundly l. वृत्तः

f(वृत्तः) in, etc the property of a l. Brahman

वृत्तः in 8.149 secret of the l. (E. of a coll-

section of roots by Halāridha) वृत्तः the state

of being l. वृत्तः Kād thought by l. men

वृत्तः Kavyād a thoroughly l. Brahman

वृत्तः MBh a title given to a l. Brahman

वृत्तः until (the Veda) has been thorou-

ably 1. ब्राह्मण and Baudh used as an honourable

title before the names of 1. Brahmins ब्रह्मर्षि f

very 1. ब्रह्मविद् Br, Chlp, ब्रह्मविद् Kav (ब्रह्मविद्)

ब्रह्म-सुत Mn, Mch, etc — ब्रह्म-सुत Briv

(one in sacred knowledge) सुविद् a very

1. non सुविद् a very 1. विद् विद् past.

Wdr, Ch .

to become learned चण्डेता non चण्डेता

भुक्त

learner n. शिक्षार्थी .

learning adj. शिक्षिन्

not learning अनधीयता- Aitir, अनधीयान-

Trust ——— अनिजानता- AV. devoted to 1. अनुमान-

Disinclined to 1. शास्त्रविमुख- Bhartr. having 1.

राजिनी

Can, Rajat 1. badly दुरधीयान

PopDr 1.1.31, दुरधीयान III possessed of 1. तदेवान्

Muh, Rajat, etc possessing much 1. त्रिश्रुतवान् Hariv

possessing the utmost 1. उत्तमश्रुत P subsisting by

sacred 1. महाजीवेन L .

desirous of 1. निवेद्यु (with acc) Muh, DHP

अतिप्रेत्यु (acc) Muh Sch — शुभ्रु

Muh, Bhag, etc not desirous of 1. अशुभ्रु

GopBr, Bhag, Hariv .

wishing to learn आदिजिगीसु Haris' -----

जिपृक्षु Das — जिपृक्षु (ifc or with acc)

5240 wishing to l. from विजिगीसु gen. 524h .

learning (the act of) n I शिक्षणम् W

शिक्षा MBh, Kav, etc उपशिक्षा Mricch

Kathās शिक्षयम् MW श्रुतम् Apast

श्रुति f Sak, VarBrS श्रुतम्

पाण्डेयम् SBr, MBh, Kav, etc पाण्डेयम्

Chartr, पाण्डेयम् Mricch पाण्डेयम् इत्यादि

पाण्डेय L श्रुत्या , etc श्रुतम्

R, Sch, Pajāt श्रुत्या उपशिक्षणम्

Say on 8.21.3 — शिष्यता, शिष्यम् —

सर्वज्ञता — Hit, Hit, etc .

II शिष्यताम् L — शिष्यताम् 2.1.1.4

— शिष्यताम् Hit, for — शिष्यता (Hit),

शिष्यताम् (edantas) — शिष्यताम् —

शिष्यताम् — शिष्यताम् (product of

a Guru's favour) W .

acquiring knowledge by learning . शिष्यताम् —

Sarva comprehensive l. शिष्यताम् f. Shiksha, Tap, Talar.

etc desire of 1. उपाशिक्षा VS 30.10 — आशिक्षा

VS 30.10 great 1. आहु श्रुतम् with a handsome work

complexioned man conversant with every branch of 1. विद्यः

L 1. after अनुशिक्षा Jatakam 1. and virtuous conduct

श्रुतशिल्पम्

In 11.22 1. from books विश्वेनापाठः

Sarvad power of 1. (dexterity skill) शिक्षाशक्ते f

profound 1. वैशारदम् R .

the being learnt श्रुतम् rank — दुष्टम्

Var, Kap .

to learn विदने (dat as Ved inf) .

learnt adj I शिक्षित Baudh, Kāv, etc — अवगत

L — अधिगत — आगमित MBh 1.5434 — विदित

AV, etc — उपलब्ध .

II अवधारित Mālav, etc — अवधृत MBh 13.3544

— (as skilfulness, kauśala) अवबुध्य MBh 4.69 —

उपशिक्षित — दृष्ट MBh, Kāv, etc — निशामित MBh,

Hariv — परिदृष्ट MBh — परिश्रुत MBh, R, Hariv

— बुद्ध Āpast, MBh — संलक्षित Kāv, Kathās

— संश्रुत Yājñ, MBh, etc.

not learnt अनागत — (as manners) अशिक्षित

Kām anything l. of कर्णपथातिथि m Rājat badly l. दुरधीत

Cān l. before श्रुतपूर्व f(आ) R, Kālid learnt by

heart. अभ्यस्त Ragh 1.8, etc 1. by heart and ready

to be recited कण्ठस्थ W. 1. from परिगत (abl)

Kāv — आगमित (in comp) Śis 9.79 one who has 1.

शुश्रूवस् TS, ŚBr well 1. सुगृहीत Śis that

which is to be 1. by heart आम्नायः .

to be learnt क शिक्षणीय W — शिक्ष्य W

— ज्ञेय ŚvetUp 1.12, MBh 3.2737, Nal, etc —

वेदितव्य ŚBr, etc — वेद्य ŚvetUp, MBh, etc

— संवेद्य

अनूच्य — निबोद्धव्य — विलोकनीय Heat,

Campak — (learned) विज्ञेय Mn, R, VarBrS —

(learned) अध्येय Mn, Naish — (learned) निगन्तव्य

Āpast _____ (learned) ग्रहीतव्य W.
~~+++++~~

easy to be learnt सुग्रह Sāh difficult to be 1.

दुरध्यैय practicable to be 1. अधिगमनीय, अधिगम्य

that which is 1. वेद्य ŚvetUp, MBh, etc to be 1.

from शिक्षितव्य (abl) ĀśvŚr, Sch _____ अवसेय Jain,

Comm, etc _____ प्रत्याहार्य (abl) MBh to be 1. out

उपवेदनीय Comm on Nyāyad.

learning अभिश्रुत्य ind p MBh 1.4427 _____

उपाकष्य ind p BhP.

learning from अभिसमीक्ष्य ind RPrāt, Susr.

least adj अल्पिष्ठ Paṇ 5.3.64 — कनिष्ठ TS,

ŚBr, etc — अवरम् (ifc) f आ — चरम् f(आ)

L — जघन्य f(आ) (g दिगादि , in comp, Paṇ 2.1.58,

ifc g वय्यदि) MBh, etc.

not least अचरम् said of Maruts RV 5.58.5 —

अ जघन्य at 1. अवर- as in काषपिणावर- (having the
value of at least) a kārṣāpaṇa (as a fine) Mn, संवसरावर-

'at least a year' — अवरतः ind (Paṇ 5.3.29) Pat

— अवरार्धम् ind Kauś — अह ind ŚBr —

न कदाचिदपि at 1. 3 days त्रि रात्रावरम् ind KātyŚr 4.11.

3, Gaut 1. important जघन्य f(आ) (g दिगादि

in comp Paṇ 2.1.58, ifc g वय्यदि) MBh, etc the 1.

part अवराधः (ifc) Pāṇ 5.4.57, अवराध्यम् (ifc) अवराध्यो

KaushBr, Lāṭy 1. root कनिष्ठपदम् Colebr (in alg.) the

1. root with reference to the additive quantities लघुमूलम्

W not suffering the 1. pain निष्केशलेश Bhartr.

reduced by the common divisor to the least / term

निश्चिद mfn Col.

leather n खल्लः L — वर्धम L — गावः 1

— शिपि f W.

clothed in leather चमम्बिर mfn Bear consisting

of 1. वार्ध mf(ई) n Pāṇ 4.3.151 covered with 1. (a

car) चामणि mfn Pāṇ 6.4.170, Kās — चर्म mfn

L, Sch dealing in 1. straps वार्धिकाठिनिक mfn Kās on Pāṇ

4.4.72 having 1. guards (used in archery) सतलत्र ४१

mfn MBh a 1. jacket वीरंधरः (only L) the 1. pass-

ing round the neck of a horse कण्ठतलासिका L a 1. round

the neck of a horse कण्ठी L a 1. water-bag खल्लः L

made of every kind of 1. सर्वचमणि mfn W made of 1.

चामिन् mfn (g ग्रीवादि) W — चमजि mfn BhP

10.64.4 — गोत्वग्ज mfn Varyogay 7.18 made of 1. and

~~of~~ wood चर्मकाष्ठमय mfn Heat made of 1. (carman) चाम

mfn Pāṇ 6.4.144, Vārtt 2 a particular object prepared

from 1. सनडु m or f Pāṇ 5.1.2, Vārtt 1 Pat a

particular substance prepared from 1. सनडु mf Pāṇ 5.

1.2, Vārtt 1, Pat a piece of 1. चर्मकृत्: TBr 1.2.6.7,

चर्मखण्डम् Bhartr, चर्मन्तः Susr 1.7.10, 5.5.2 red 1.

वृजिनम् L ⁿⁿ taxed 1. मत्तम् RV 10.136.2 wholly made

of 1. सावचिर्मणि mfn Pāṇ 5.2.5, सर्वचिर्मणि — सर्वचिर्मणि

mfn Pāṇ 5.2.5 a worker in 1. चर्मकारः VarBrS 87.35,

Rājat 4.8 — गवाशनः Subh गोभक्षक — चर्मकरणम्,

चर्मविकर्तनम् W.

a leatherbag n कलठ L — वि विनाटः ŚBr.

carrying a leatherbag (not said of ~~1~~ cattle) दतिहार

mfn Pāṇ 3.2.25 carrying a l. (said of cattle) दृतिहरि

mfn Pāṇ 3.2.25 a l. for holding spirituous liquor मुरादृति

m PāṇcavBr a l. for holding water and other fluids दृति

m RV, AV, Br, Mn, MBh, etc l. to hold fluids (applied to

clouds) फलिगः RV a l. to hold fluids (applied to

clouds or water-receptacles in mountains) फलिगः RV.

leather-cutter n चर्मविकर्तृ Mn 4.218, चर्मविकर्तृ

m MBh 12.1321.

leathern adj चार्मिक Mn 8.289 — चर्मिय

f(ई) Mn 2.157, MBh 2.12, VarBrS — वार्ध f(ई)

Pāṇ 4.3.151 .

a leathern bottle (used for carrying or holding

water) भस्त्रा ŚBr, etc, भस्त्री L a l. garment मलम्

RV 10.136.2.

leather-seller n

कुरटः

L.

carrying a leather skin (but not said of cattle) दृतिहारmfn Pāṇ 3.2.25 carrying a l. skin (said of cattle)

mfn Pāṇ 3.2.25. दृतिहरि.

'leather-stick' (a whip) चर्मदण्डः L, चर्मयष्टि f, W.

leather-thong वाधम्, वाध्री PañcavBr —

वधः, वधम् *Suparn* (also written वध्र) *Suparn*, MBh, वध्री

(also written वद्ध्री) L. — (a whip) चर्मनासिका W

— प्रतिष्कशः W, प्रतिष्कलः L.

leather-work

n

चर्मव्ययम्

AitBr 5.32, Lāṭy.

leave n प्रत्यभ्यनुज्ञा ĀsvGr — समनुज्ञा L.to ask for leave अनुमन् caus अनुमानयति Yājñ toask for l. to depart अनुज्ञा caus अनुज्ञापयति ask for l.to depart अभ्यनुज्ञ MBh 14.146, R to ask l. समनुज्ञाcaus समनुज्ञापयति MBh, R asking l. अनुज्ञापन ĀpŚr, Schto be taken l. of आमन्तगितव्य mfn Venīś by the l. ofof मनसा ind (with gen) granting l. अतिसर्गः

having taken l. आमन्त्र्य ind १० l. to depart अनुज्ञा,

अनुज्ञानम् one wh of whom l. is taken आमन्त्रित mfn

MBh, Rājat, etc one who has obtained l. कृताभ्यनुज्ञ mfn

Bcar one who has obtained l. of absence लब्धानुज्ञ mfn L

one who has taken l. समतिसृष्ट mfn ChUp to take l.

अनुज्ञा caus अनुज्ञापयति — आप्रच्छ, आपृच्छत rarely P

— आमन्त्र, आमन्त्रयते MBh, R, BhP, Kum, Rājat,

Kathās, etc to take l. of समनुज्ञा, caus समनुज्ञापयति

(acc) Mn, MBh, etc — उपाप्रच्छ, उपापृच्छति^R १० —

समाप्रच्छ R, Kathās taking l. अनुज्ञाप्राथना, अनुज्ञैवणा

— अनुज्ञापन Sinhās — आमन्त्रणम् L.

leave vb 1 I त्यज् cl 1 त्यजति RV 10.71.6,

Mn, MBh, etc — परित्यज्, ३ परित्यजति (परित्यजते R, MārkP)

Mn, MBh, etc — संत्यज्, ३ संत्यजति MBh, Kāv, etc —

सम्परित्यज्, ३ सम्परित्यजति Hariv, R — हा cl 3 (Dhātup

25.8) जहाति RV, etc — अवहा RV 1.116.3 & 8.45.37,

TS, MBh 13.6208 — उद्वा, ३ उज्जिहीते RV 5.5.1, Daś,

Naish, etc — परिहा, ३ परिजहाति R, BhP — प्रहा, ३

प्रजहाति ŚBr, etc — सम्प्रहा, ३ सम्प्रजहाति MBh, R

— मुच् cl 6 (Dhātup 28.136) मुञ्चति MBh, Kāv

etc — विमुच्, ३ विमुञ्चति, ३ विमुञ्चते MBh, Kāv, etc —

उत्सृज्, ३ उत्सृजति, उत्सृजते Mn, Yājñ, MBh, etc — उद्विसृज्,

३ उद्विसृजति BhP 4.31.32 — पर्यत्सृज्, ३ पर्युत्सृजति L

— प्रत्यवसृज्, ॥ प्रत्यवसृजति ŚBr — व्युत्सृज्, ॥ व्युत्सृजति

ĀpŚr, BhP — उज्ज् cl 6 उज्जति Ragh, Pañcat, MBh,

etc — प्रोज्ज्, ॥ प्रोज्जति Pañcat, Hit — विवृज्,

caus विवर्जयति Mn, MBh, etc. अवकृ, अवकिरति TB, Br,

MBh — उच्चर्, ॥ उच्चरति, उच्चरते (Pañ 1.3.53) Naish,

Bhaṭṭ — उत्तृ, ॥ उत्तरति and उत्तिरति (Ved) MBh — उत्पत्,

॥ उप्तति AitBr, MBh — उद्भृज्, ॥ उद्भृजति TāṇḍyaBr,

ChUp — धृद् cl 7 TĀr 4.3.3 — निक्षिप्, ॥ निक्षिपति

MBh, R, etc — परास्, ॥ परास्यति RV, etc —

परिहृ, ॥ परिहरति, परिहरते Śis — रह् caus or

cl 10 P (35.6) Kāv — रह् cl 1 (Dhātup 17.82) रहति

Dhātup — विरह्, ॥ विरहयति ŚāṅkhGr, R, BhP —

व्यतिवृत्, ॥ व्यतिवर्तते R.

1 III च्युस् cl 10 च्योसयति Dhātup 33.72

पुड् cl 6 पुडति Dhātup 28.90 — शुल्क् cl 10

॥ शुल्कयति Dhātup 32.75.

to leave alone संत्यज्, ॥ संत्यजति VarBrS,

Rājat to 1. a place त्यज् cl 1 त्यजति Mn 6.77, MBh,

etc to 1. aside समुत्सृज्, ॥ समुत्सृजति Mn, MBh, etc to 1.

behind विहा, ॥ विजहाति RV, etc^{etc} — अपास् —

जघन्ये कृ, Hariv 3087 — प्रमी. ॥ प्रमिनाति (प्रमीणाति,

प्रमिणाति) RV, Bhatt — विवृत् caus विवर्तयति

RV to 1. behind in सम्प्रणिधा, ॥ सम्प्रणिदधाति, सम्प्रणिधत्ते (Xb)

(loc) MBh to 1. home प्रवस्, ॥ प्रवसति (rarely Ā) RV,

etc — प्रसृज pass प्रसृज्यते Gobh, Lāty to l. home

and wander forth as an ascetic mendicant प्रव्रज्, ~~प्रव्रजति~~

ŚrS, Mn, MBh, etc to l. off उपरम्, ~~प्र~~ (Pān 1.3.

85) उपरमति, उपरमते MBh, R, BhP, Comm on BrĀrUp, Das

— व्युपारम्, ~~व्युपारमति~~ Hariv — उपारम्, ~~प्र~~

उपारमति, उपारमते MBh, R, BhP, Kum — आरम्, ~~प्र~~ आरमति,

AitBr, ĀsvŚr, Mn, MBh, Kathās, etc — संनिवृत्, ~~संनिवर्तते~~

BhP — अपवृज्, ~~अपवृद्धे~~ ŚBr, etc — उत्सृज्, ~~प्र~~

उत्सृजति, उत्सृजते TS, TBr, TāṇḍyaBr, KātyŚr, etc —

अभ्युत्था (abl) Comm on ChUp — उत्था, ~~प्र~~ उत्तिष्ठति,

उत्तिष्ठते — उत्साद्, ~~प्र~~ उत्सीदति, उत्सीदते — उत्सृ

caus उत्सारयति MBh, Hariv, Kathās, BhP — उदवसो,

उदवस्यति — उद्विज्, उद्विजते (rarely उद्वेजते in

MBh). उद्विजति (rarely), Śatr, Bhatt — शाम् caus

शामयति MBh to 1. off in the midst निवृत्, निवर्तते

(सामि), ŚBr to 1. off (speaking) उद्रम् P ŚBr 7.4.1.

39 to 1. off together समवान्, समवाप्ति ŚBr to 1. off

variously व्युपरम्, व्युपरमते (ep. also व्युपरमति),

ĀsvŚr to 1. off when anything is half finished निवृत्, निवर्तते

निवर्तते (सामि), ŚBr to 1. out परिहृ, परिहरते, परिहरति, परिहरते

ŚBr, Gobh — उद्वृ, उद्वरति, उद्वरते

व्यवधा, व्यवदधाति, व्यवधत् Kath — समवसृज्, समवसृजति

AitBr to 1. (the calf) with (the cow) अनुवस् caus

अनुवासयति TBr to 1. the house in order to become an

anchorite अभिनिष्क्रम् Buddh & Jain to 1. to any-

body an equal share of अधिकृ (acc, gen) RV 2.30.5 &

6.44.18 to 1. unnoticed अतिक्रमम् caus अतिक्रामयति, अतिक्रम-यति

'to 1. unornamented' शठ् cl 10. शाठयति to 1. un-

rewarded प्रणाश् caus प्रणाशयति Hit not to 1.

undisturbed अवसज्ज्. अवसज्जते MBh 13.2198 to

1. (wordly life) निष्क्रम् निष्क्रामति, निष्क्रामते (निष्क्रमति R)

Divyav.

to leave off प्रमुच् Pass प्रमुच्यते SBr,

KathUp. ~~to/le~~

to be left हा pass हीयते (ep. also

हीयति).

to be left alone रू० cl 1 तिष्ठते Kāv,

Pāṇcat to be l. behind हा pass हीयते (ep.

also हीयति) RV, etc — विहा pass विहीयते

ŚBr.

to cause to leave हा caus हापयति Mn, MBh, etc

etc.

to intend to leave उत्सृज् desid उत्सिस्तृक्षति

BhP to wish to l. हा desid जिहासति Daś, BhP, HParīś.

to intend to leave off (a sacrifice) उत्था desid

उत्तिष्ठासति Nyāyam to wish to l. anyone अपचिन्त desid

अपचिन्तसति (abl) AV 13.2.15.

2 I शिष् caus (or cl 10, see Dhātup 34.11) शेषयति

शेषयते MBh, Kāv, etc — शिष्य caus (or cl 10, See

Dhātup 34.11) शेषयति, शेषयते MBh, Kāv, etc —

शिष्य cl 7 (Dhātup 29.14) शिष्यति (in TBr also शिष्यति)

TBr, 'SrS — परिशिष्य caus परिशेषयति Bhatt.

2 II अतिश्री ChUp.

स्थापयते

to leave anything over स्था caus स्थापयति, ५

(with परिशेषम्) to 1. anything remaining स्था caus

स्थापयति, स्थापयते (with परिशेषम्) to 1. as a remnant

अतिसृज् to 1. out अपशिष्य 'SBr to 1. remain-

ing अतिशिष्य — प्ररिच्य caus प्रेरचयति RV.

to be left शिष्य pass शिष्यते AV, etc

— शेषीभू शेषीभवति

Bālar.

to be left as a remnant अवशिष्ट pass अवशिष्यते

TBr, ŚBr, MBh, etc to be l. remaining उच्छिष्ट Ā

उच्छिष्ट pass उच्छिष्यते TāṇḍyaBr, ŚBr, AitBr, etc

— अवहा pass अवहीयते MBh 3.11.58 to be

l. with a surplus अतिरिच्य pass अतिरिच्यते to l. as a

remainder उच्छेषणी कृ Das.

3 I रिच्य cl 7 (Dhātup 29.4) रिणात्, रिङ् cl 1

(Dhātup 34.10) रेचति cl 4 रिच्यते (ep. also रिच्यति)

RV — रिचि कृ रिचि करोति Hear, Kād.

to leave behind रिच्य cl 7 (Dhātup 29.4) रिणात्,

रिङ् cl 1 (Dhātup 34.10) रेचति cl 4 रिच्यति (ep. रिच्यते)

also रिच्यति) AV, TS, Br — व्यतिरिच्य pass

व्यतिरिच्यते Hariv, Ragh.

one who leaves परित्यक्तृ mfn Mn, परित्यज् mfn

MBh — उज्झितृ mfn one who lays down i.e. 1. (a

footmark) निधातृ m RV 5.30.2.

leaving adj परित्यागिन MBh, R, etc — संत्यागिन

R, MärkP — त्यज् ifc W — हायिन MW

— हायन f(आ or इ) MW — विनजक् MBh —

औत्सर्गिक

leaving all behind पुरोरथ RV 1. off उपरत

BhP, Ragh, etc 1. out उत्सर्गिन KātyŚr 1. off १

KātyŚr not 1. a remainder अपरिशेष Sāṅkhyak not 1.

one's home निःसंचार Rājat.

being/left

+++

SāṅkhŚr.

wishing to leave त्यक्तु - काम मार्ग.

being left हीयमान मार्ग — दोषभूत मार्ग SāṅkhŚr.

being about to leave off उत्सिस्तु BhP intending

to l. off उत्सिस्तु BhP wishing to l. (wsp. worldly

life) निश्चिन्मिषु Bcar.

leaving n त्यजनम् W — त्यागः (Pāṇ 6.1.

216) Mn, etc — परित्यागः (ifc f आ) Mn, MBh, etc —

उत्सजनम् KātyŚr — विसृष्टि f W — संसजनम्

W — उज्जनम् HYog — वजनम् Mn, MBh, etc.

— विवजनम् Yājñ, MBh, etc — वर्जः W —

उद्धानम् TāṇḍyaBr — परिक्षेपः W — परिहरणम् W.

the act of leaving off उद्धृतिः the act of 1. the

place of sacrifice उद्वसानम् BhP, Nyāyam 1. entire

उत्तरवपुनम् L 1. home विवासः MBh, R, etc 1. off

निवृत्ति f Mn, MBh, Bhartr, etc — उपरमः Susr,

Śāṃkhyak — प्रतिविरति f L — उत्सर्गः —

उत्थानम् ŚBr, TS, KātyŚr, etc — उपसंन्यासः MBh

'1. off(everything else)' atonce, immediately उत्सर्गम्

ind ŚāṅkhBr 1. one's home निवासः MBh, R 1. one's

place निसर्गम् MBh, R 1. out विनिर्गमम् Sāh —

वजः W 1. sin behind पापवहीयम् ind TS 1. the

house in order to become an anchorite आश्रमनिष्क्रमणम्

Buddh & Jain '1. the mother's breast' (weaning) स्तनत्यागः

Mālatīm not 1. a place अनपसरणम् SB while 1. a place

successively अनुत्सारम् ind AitBr without 1. out

अपरिवर्गम् ind TS, TBr, ĀpŚr without 1. out anything

अनपानिहितम् ind ŚBr. X

the being left शिष्टता, शिष्टत्वम् MW — उच्छि-

ष्टता, उच्छिष्टत्वम् Comm on Mn, Pañcat.

causing to leave (a house etc, with acc of the person

made to leave) उत्थापनम् Vet.

the intention to leave off उत्तिष्ठासा to wish to 1.

विहा desid विजिहासति HParis the wish to

1. (a sacrifice, etc) unfinished उत्तिष्ठासा Nyāyam.

leavings n उच्छिष्टम् AV, ŚBr, KātyŚr, Mn, ĀsvGr,

etc — उच्छेष्टः BhP, MBh — भुक्तशेषम् Mn, R, भुक्त

शेषम्, भुक्तसमुज्जितम्^{तम्} L — शेषः, शेषम् — भाक्षितशेषः MW

— उच्छेष्टानाम् TS, Mn — उच्छिष्टानाम् — अन्नशेषः

— अवशेषम् Mn 8.159, etc — वासत्वम् MaitrS

— समुज्जितम् .

consisting of leavings वासत्वमय mf(इ)n MaitrS

1. of a meal आदिष्टम् L — पिण्डो लि^{लिक्का} f, पिण्डो ।

L the 1. of an offering पुरोडाशः L a meal of 1.

भक्षहाहारः MW one who eats anothers 1. उच्छिष्टभोजनः

one who eats 1. उच्छिष्टभोक्ता mfn Mn 4.212 ~~भक्ष~~ —

शेषभुज्ज mfn Mn, BhP not coming into contact

with 'Sudras' l. अक्षुद्रोच्छिष्टिन mfn SBr 14 the rejected

l. of food भुक्तोच्छिष्टम् L without l. of food अनुच्छिष्टम्

mfn .

lecher n लम्पटः W — कटारः L —

खेटिन m L.

lecherous adj लिकम्पट •

lecture n अध्यायः — अनुवचनम् •

lectured adj पाठित Cāṇ, Pañc

lecturer n कवरः L — धर्मश्रावकः W —

नागरः L — पाठकः Mn, MBh, Pañc, पाठिनुः L —

पारायणिक W.

lecture-room n व्याख्यास्थानम् Vcar.

lecturing n अध्यापनम् — पाठनम् Pañcad.

led adj नीत RV, etc — प्रत्यानीत BhP

— प्रापित MBh, Kāv, etc.

led to समुपनीत (acc) R — संक्रमित (acc)

Ragh as 1. along. यथोदम् ind ĀpGr badly 1. दुष्प्रणीत

MBh, R being 1. down into water (as^a horse) अवनीममान

KātyŚr 1. apart उन्नीत BhP 1. away उन्नीत BhP

— विनीत 1. away from अपनीत 1. back

प्रतिनिवर्तित R 1. by प्रग्रहणः (only ifc (f आ))

1. by Indra इन्द्रश्रेष्ठ ŚBr — इन्द्रज्येष्ठ RV, AV, TS

1. by Kāma कामज्येष्ठ AV 9.2.8 1. by the Visve

Devāḥ विश्वदेवनेन VS 1. down into अवनीत (loc)

RV 1.116.8 & 118.7 1. home रुढ MBh, Kāv, etc

— बोढ MBh — बूढ Kathās, BhP 1.

near उपनीत RV 1.129.2, MBh, Mṛicch, VarBrS, etc —

उपसादित

[BhP 1. off व्यपनीत R 1. on by Indra इन्द्रपुरोगम

1. forwards प्रणीत RV, etc 1. round परिणीत MBh

1. to a man उपनीत RV 10.109.4, = AV 5.6 1. up उनीत

well 1. सुनीत MBh.

to be led नेतव्य — नेय — प्रणेय

MBh, Hariv, Śaṃk — प्रणेतव्य MBh — बोढव्य MBh,

Hariv, बोढव्यम् impers.

to be led away (as a bride) विवाहनीया Daś —

अवनेय R 8.46.9 — नेतव्य — नेय (loc)

MBh, Kāv, etc (a woman) to be 1. home बोढव्या MBh to

be 1. into नेतव्य (acc) MBh, Kāv, etc to be 1. near

आनामितव्य MBh to be 1. on प्रजीय Pāṇ 3.1.123 to

be 1. round परिजेतव्य Pañcad — परिजेय ĀśvGr to

be 1. round the fire (as a bride) परिजेया Kathās to

be 1. to नेय (loc) MBh, Kāv, etc — नेतव्य (acc)

MBh, Kāv, etc to be 1. together संनेय Pāṇ 3.1.129,

Sch to be 1. towards नेतव्य (acc) MBh, Kāv, etc —

योज्य (ifc) R difficult to be 1. towards कुरावह

(comp) MBh 12.12459.

to cause to be led by नी caus नाययानि (instr)

Mn 5.104 to cause to be 1. near आनी ^{यति} caus आनाय

MBh, R, Ragh, Kathās, etc.

leading to संवर्तनीय (ifc).

deprived of the wooden ledge fixed on a chariot (to

ward off collision) विवरथ mfn MBh furnished

with a protecting l. सवरथ mfn MBh, सवरथिन् mfn

Hariv a sort of wooden l. fastened round a chariot as a

defence against collision वरथम् SāṅhŚr, MBh, etc,

वरथः.

Leea hirta n काका L ^{यो} ~~काका~~ र र नायु m W

लस्कर र नायु m L — दीर्घमूली L — ध्वाङ्ग जङ्गल L

नदीकाणां L — नलव वल्मगा L — पारापतपदी L — लोमशा

(only L) — शिरोरुहा L — षडशा L — सुनासिका L

— सुरङ्ग L.

the plant L. hirta काकनासा ^{Susr}, काकनासिका,
काकाञ्ची

काकाङ्गा, काकाङ्गा, L — काककला L, काकजङ्गल

— सुलोमशा L.

Leea macrophylla n दोलसमुद्रिका L.

the plant Leea staphylea कुकुरजिहवा L.

leech n I जलसर्पिणी, जलसूचि m, जलारनी f,

जलात्मिका L, जलामुक्ता Susr 1.13.6 — जलोकराः,

जलोक्कसम्, जलोकरा L, Sch — जलारनी L —

जलजन्तुका L, Sch — जलात्मिका L, v.l. for जलात्मिका

— जलोरगी L, Sch .

II अदन्ताः L — अम्बुसर्पिणी L — अस्रपा L

— उदकवाक्षिका Kaus — काकण्डिका L — जातक L^m

W — जाहन्कम् L — द्विभुरवा L — पराङ्गुका L

— भ्रमणी L — रक्तप f, रक्तपाता, रक्तपाथिनी L

— रक्तसन्दर्शिका L — लम्बणी L — वारिक्रिमि m

W — वायुकाः W, वायुक्कस (prob) f Mn, Susr

— वेणिवेधनी L — वेधिनी L — सूक्ष्मा L.

a kind of leech कपिला Suśr 1.40.20 — कुष्णा

Suśr — पुण्डरीकमुरवी Suśr — मूषिका Suśr —

शङ्कुमुरवः Suśr — शाबरिका Suśr — सामुद्रिका

Suśr — (marked with rainbow tints) इन्द्रायुधा Suśr a

kind of venomous l. कबूरा L a large poisonous l.

आलम्बादा Suśr of a twofold shape (l.) द्विधाभूताकृति

mfn Suśr a sort of venomous l. गोचन्दना f Suśr a

venomous kind of l. कबूरा Suśr 1.40.10. ~~relating to~~

relating to leeches जातुक mfn Pāṇ 3.101, Pat

treating on the application of l. जलौकावचारणीय mfn

Suśr 1.13.1.

leek n परारीकः, परारीका Āpast (v.1. परारीक)

— शीकक (उभयक): L.

leer n कटाक्षः MBh, BhP, Megh, etc — अपाङ्ग-
२।

दक्षिणम्, अपाङ्गदृष्टि f — अध्वनिक्षणम् L — कटाक्षे प. BhP

— काक्षः, काक्षम् Paṇ 6.3.104, Bhaṭṭ 5.24, Vop 6.93

— दृष्टि बाणः MW — निष्कृणन्तम् W — वीरणी W.

leered at

कटाक्षित

mfn Kathās 71.9.lees of wine

मद्यबीजम्

L.

on the lee side

प्रतिवाते

ind MW.

left adj वाम f(आ) SBr, etc — वामम् f

(इका) VarBrS, Mālatīm — सव्य f(आ) RV, etc —

अदक्षिण — अपङ्गु L — दक्षिणेतर Kum 4.19 —

पर f(आ) Kathās — प्रतिलोम f(आ) W.

not left असव्य VarBrS — असव्य^L being on

the l. side वाम f(आ) SBr, etc 'different from l.'

(right) वामेतर Ragh from the l. to right so that

the right side is turned towards an object प्रदक्षिणम् ind

AV, etc (also ibc) — प्रदक्षिणेज ind BhP, Var from

l. to right, so that the right side is turned towards a

person प्रदक्षिणेज ind BhP, Var — प्रदक्षिणम् ind

AV, etc (also ibd) from the l. वामतः ind MBh, Kāv, etc

— उत्तरात् ind from the l. side सव्यतः ind RV,

MBh from the l. to the right वामाद् दक्षिणम् (with augu-

ries) from the right to l. अपसव्य MBh, VarBrS,

etc having a strong l. hand (applied to Indra) सुधव्य

RV l. and right सव्यापसव्य MW the l. arm सव्यः RV,

Br, KātyŚr, Yājñ the l. eye सौम्यम् L — रवद्योता

(scil द्वार) BhP 4 the l. eyebrow वामभ्रू f Prati-

jñas the l. hand वामः RāmatUp — सव्य f(आ)

RV, etc — इतरपाणि m ĀśvGr 4.7.13 — दक्षिणेतर —

सौम्य. Heat l. (opposed to dakshina or right, because

in praying the face being turned to the east, the north

would be on the l. hand) उत्तर AV, KātyŚr, MBh, etc

the 1. side वामः, वामम् Kāv, Kathās the 1. wing(side)

उत्तरपक्षः KātyŚr (with auguries) moving to the 1. अप, सव्य

MBh, VarBrS, etc not on the 1. side अपसव्य Mn 3.214

of the 1. hand Śākta Sect कौल्य W — कौलेय

W one who has the sacred thread over the 1. shoulder

कृतसव्य Comm on KātyŚr ~~the~~ on the 1. वामतः ~~the~~

ind MBh, Kāv, etc — सव्यम्, सव्येन, सव्या, सव्ये, सव्य

f(आ) (ibc) on the 1. side वामेन — सव्यतः

ind RV, MBh on the 1. side of उत्तरेण ind (with gen, abl

abl, acc or ifc) KātuŚr, ŚBr, M ĀśvGr, MBh, Megh, etc

opposite to 1. सव्य f(आ) 'other than 1.', right

सव्येतर MBh, Kāv, etc seated on the 1. उत्तरासद

VS 9.35 & 36 situated on the l. hand हस्तवाम MBh

situated on the l. side वाम f(आ) SB̄r, etc to

the l. अपसव्यम्, अपसव्येन ind KātyŚr, etc —

अपसव्ये ind SB̄r — अपसव्ये ind ĀsvGr —

अवसावि ind SāṅkhŚr — उत्तरतः ind SB̄r, AitBr, PārGr,

etc to the l. side अपदक्षिणम् ind KātyŚr —

प्रसव्य GrŚrS, R turned towards the l. वामावर्त

Hcat ~~turned~~ — प्रसव्य GrŚrS, R to turn from l. to

right, so that right side is turned towards a person

प्रदक्षिणम् (with कृ or प्रकृ) to walk round from l.

to right प्रक्रम, प्रक्रमति (with प्रदक्षिणम्) BhP

two charioteers standing l. and right सव्येष्ठसारथी m du

TBr (Sch) a warrior standing on the l. side (in a chariot)

सव्येष्टः, सव्येष्ट wearing the nose ring in the l. nos-

tril (a mark of sorrow) नारतावामावातः W. to direct to-

wards the l. side वामीकु वामीकरोति VarBrS to

turn towards the l. side वामीकु वामीकरोति VarBrS.

left-created (N. of a people) वामचूडाः, वामचूडाः

m pl Hariv .

an adherent of the left-hand practices of the Tantras

of the Tantras वामाचारिण in IV 523.n 1 the l. hand

doctrines and practices of the Tantras (i.e the worship of

the Śakti or Female Energy personified as the wife of Śiva

as opposed to dakṣiṇācāra) वामांगमः Cat, = वामाचारः

the l. hand practices of the Tantras

वामम्

Cat, = वामाचार .

left adj 1 I त्यक्त — उत्त्यक्त — त्यक्त परि ।

— संत्यक्त R — विवर्जित Up, Yājñ, MBh, etc —

निवृत्त — उत्सृष्ट — विसर्जित — उज्जित

— रहित MBh, R, etc — हिन RV —

प्रहीज BhP.

1 II (as the right path) आशिप्र Kam — उर्वरित

BhP (अवशिष्ट Comm) — निर्व्यूढ Priy 1.6 —

परिक्षिप्त W — प्रमृष्ट Hariv. (v.1. प्ररुष्ट)

— मोक्ष f(आ) MBh — निविरागित Ragh — व्यतीत

Prab.

not left अनुज्जित a Brāhman who has left his

school अनुधारनकः L entirely 1. विहीन having 1.

his house (for becoming an anchorite) अभिनिष्क्रान्तगृहावास

Buddh 1. behind पश्चात्कृत Ragh, Kum — हीन Mn,

MBh, etc — अतीत 1. by परिवर्जित MBh, Kāv, etc

— विनाकृत MBh, Kāv, etc 1. behind by a caravan

साथहीन R 1. free (as a road) मुक्त Megh

1. off उज्झित — अस्त (only in comp) VP, Kathās

etc — आमुक्त — उपरत R — समारत ChUp

1. on dry land स्थलगत MW 1. out निवृत्त — हीन

MBh — निगीर्ण 1. to itself (as cattle) स्वयु RV

1. without a reply हतोत्तर W one who has 1. home to

become a monk (with Jainas) प्रव्रजित Mn, MBh, HParis

one who has 1. home to become a religious mendicant प्रव्रजित

(also with वनम्) Mn, MBh, Var, Śāstr one who has 1.

Vārāṇasī निवाराणसि Pāṇ 6.2.2, Vārtt 3, Pat that which

is 1. समुज्जितम्.

2 I अवशिष्ट — सावशेष f(आ) — शिष्ट AV,

etc — परिशिष्ट TS, etc — उच्छिष्ट — समवशेषित MBh.

not left अशिष्ट AV 2.31.3 all that is 1. शेषत्वम्

MW anything that is 1. शिष्टम् SBr, etc having 1. शेषत्वम्

half 1. अधशेष, अर्धवशेष R having little 1.

अल्पवशिष्ट MBh, अल्पवशेष R having nothing 1.

निःशेषित R, Pañc, Rājat having nothing 1. but a small

piece of cloth to cover the privities मलमलुक्कशेष MW

having only beauty 1. लोचनशेष Kathās 'having only the

head 1. (' N of Rāhū) शिरःशेष. Bhartr. having the half 1.

अर्धोच्छिष्ट Kathās 1. after being used भुक्तोच्छिष्ट Bcar

1. alive शेषवत् MBh 1. by a Śudra (as water) शूद्रोच्छिष्ट

Mn 11.148 1. from शेषः, शेषम् (with abl or loc) Mn, MBh,

etc — शेषः, शेषम् (mostly ifc after app in comp e.g.

भुक्त शेष etc) Mn, MBh, etc 1. from a meal भुक्तशेषम्

R, Pañcat, भुक्तसमुज्झितम् L 1. on any spot (as a worthless

~~remain~~ remainder) वास्तव्य TS, VS, Br 1. remaining on

a (sacred) spot वास्तुह AitBr 5.14 1. out of the slain

हतशिष्ट, हतशेष MBh 1. over स्थित L —

उत्तरित BhP (अवाशिष्ट Comm) 1. surviving हतशिष्ट,

हतशेष MBh 1. unfairly विषमशिष्ट W 1. with

a surplus आतिरिक्त लग्न 1. (food) चिरस्थ W

चिरस्थायिन् Bhpr 5.27.3, चिरस्थित Mn 5.28, Susr,

चिरोक्षित MārKP 34.57 that which is 1. शेषः, शेषम् those

1. of the slain हतान् शेषः m pl MW what is 1. उत्तरम्

what is 1. from the residue of an oblation हनिकृच्छिष्टशेषः

Gobh what is 1. (to be performed) of a sacrifice यतशेषः

Lāṭy.

3 I उद्धिक्ता TS 7, ĀśvŚr, MBh, Mn, etc — रेचित

Ragh, Śis.

left apart अतिरिक्ता 1. as a surplus अतिरिक्ता.

to be left ~~३३~~ त्याज्य (Pāṇ 7.3.66, Vārtt) Mn 11.83,

MBh, etc — त्यक्तव्य Mn 9.239 — त्यजनीय W —

परित्याज्य MBh — संत्याज्य MBh, Kāv, etc — संत्याज्य

MārkP — हातव्य Mn, MBh, etc — हेम Kāv, Kathās

etc.

→ II संवेदनीय Nyāyas, Sch.

to be left behind i.e. overtaken हातव्य MBh to

be 1. out उत्सृज्य TS, TāṇḍBr — निहित्य TBr,

~~अ~~ शेष्य Kathās — उच्छिष्य Paṇ 3.1.123.

to be left remaining अवशेष्य

having left परित्यज्य ind — हित्वा ind —

मुक्त्वा ind SBr, etc — प्रोज्झ्य^{ind} Kirāt — अपास्य

ind p.

leaving अपहाय ind p Hariv.

leaving aside प्रोज्झ्य ind Var 1. a space परित्यज्य

ind Var 1. behind i.e. at a distance from विहाय ind

(acc) VarBrS 1. out of view अपहाय ind p Sāk, etc.

caused to be left हापित .

leg n टडः अ , टडः अ L --- टडः अ , टडः अ

(L) L --- टडः अ L --- चरित्रम् (Pan 3.2.

104, rarely n VS 6.14, Naitirs 1.2.16) , 10.2.12,

Kaus 44 --- दण्डः --- नलविनी L ---

प्रस्तुता L --- प्रेष्ठा L --- शारवा (ifc f

आ, इ) Susr .

belonging to the leg जाडि.क मfn W a bone of

the l. शारवा n L the forepart of the l. अप्राजम्

अग्रजङ्घा L having a broken l. भग्नजानु

nth the l. of a chair स्तम्भिका Nalac the l. of an

animal object पादः ¹श, ²श्र, ³श, etc l. of the

sacrificial altar अग्निशोणि f ¹Katyār one who has

broken a l. उरजङ्घा ¹श्र Kaushīp a particular

part of an elephant's hind l. शकुटा L a particular

part of the upper l. उरजः ¹Laty उरवा ¹श, ²श्र, etc

the part of the l. just above the knee आगि m ¹Cusr

sitting with the l. bent down (so as to form a lap)

उपस्थपाद् mfn सन्धिः & swelled l. रत्निपदम्

Susr, Bhpr, etc .

armour for the legs मत्कुणम् I being in the

position in which l. are spread asunder व्यस्तिकाकृत

mfn Malavy a bond of l. काण्डः, काण्डम् (ifc f आ or

र) Susr having beautiful l. सुजङ्घ mfn (आ) न

प्रतिष्ठ सुप्रतिष्ठ mfn (आ) न सुप्रतिष्ठित

mf (आ) n MBh, R having black l. कृष्णादि mfn Comm

on Ttrat having broken l. छिन्नरथूज mfn MBh having

eight l. अष्टपाद mfn MBh 3.10665 _____ (a spider)

अष्टपाद m L having l. as long as a palm-tree

लावजंघ mfn (Tan 6.2.114, Kas) 5.12.25, Hariv

9553, Tantr having l. like sticks (the lapwing)

कोयष्टि mfn 5.13, Vajñ 1.173, BhP 8.2.15, Vet 1.

10, कोयष्टिभः 2.51.41 having the l. stretched out

उत्पाद mfn one whose l. are extended (in part-

ritish) उत्तानपद f on the l. आधजङ्घ ind Waish

seated with the l. bent down उपरस्थकृत mfn SBr 4, AsvSr

standing on the l. उत्पाद mfn stretching the l.

चरणप्रसारः Mn 2.192, Kull the two l. spread out

कणिका n du 17 20.1 1.3 (a seat) whose l. are

a span long प्रोदशपाद mf(इ) n KātySr with l.

spread asunder व्यसिका ind Mahāvry (a woman)

having ~~the~~ l. as thin as blades of grass तृणपदी 8

कुम्भपद्यादि .

legal and वैद्य (इ) TS Sāh, KātyŚr, Sāh

etc — धर्म — धर्मसंमुत्त Sch on Yājñ

— स्मार्त ĀsvGr, Yājñ, Sarvad — व्यावहारिक

f(इ) In 8.78 — शास्त्रमि Sāh, Sāṅk, etc .

according to such and such a legal text इति स्मृतेः

acquainted with l. procedure व्यवहारस्य Mar any part

of l. procedure व्यवहारोऽऽः MM to carry on l. pro-

ceedings व्यवहारे व्यवहरेति, व्यवहरेते MM comp-

etent for l. affairs ^{or} व्यवहारिणः ~~Katy~~ competent for l.

proceedings व्यवहारिणः Katy completely l. धर्मिष्ठ

Mn, MBh, Kāv, etc a course or title of l. procedure

व्यवहारमार्गः Yājñ, Sch (= विषय) disagree-

ment between two or more 1. texts

स्मृतिविरोधः W,

स्मृत्योर्विरोधः

Yājñ 2.21 fit for 1. affairs

व्यवहारिन्

Katy fit or competent for 1. proceeding

or for affairs

व्यवहारिन्

Katy ^{fourth} the forth part of

a 1. process

व्यवहारपादः

L 1. act स्मात्किमेन n

स्मात्किम्

M 1. enactment

व्यवहारविधि m Yājñ,

Sch

a 1. marriage

धर्म्यविवाहः

Mn 3.22 1. opinion

व्यवस्था

N

1. procedure

व्यवहारः

Mn, Yājñ, etc

1. process व्यवहारः Mn, Yajñ, etc 1. process in

general व्यवहारमातृका MW 1. protector धर्मेनाथः R

a 1. wife सधर्मिणी L — सधर्मचारिणी MBh,

Kāv, etc a 1. work स्मृतिप्रबन्धः MW liable to a 1.

process व्यवहार्य MW one who has attained the know-

ledge of 1. procedure व्यवहारप्राप्तः W provided with

a 1. instrument सकारण MBh relating to a 1. action

व्यवहारिन् W relating to a 1. process व्यवहारिन्

W a title of 1. procedure अवहारमार्गः Yājñ, Sch

(निष्पत्ति) unfitted for 1. proceedings अवहारमार्गः योग्य

W .

the act of punishing legally सम्यक्पुनः

legend n आरंभानम् SBr, Nir, Pañ, etc

इतिहासः SBr, MBh, Mn, etc .

an ancient legend पुराणम् AV, etc the form

of the l. of Yayati current in the east पूर्वमायातम्

siddh a l. in honour of liberal men. नाराजसम् I.

the l. of the 7 maids सप्तकुमारिकावदानम् Buddh a l.

treating of former and future births of men and exhibiting

the consequences of their good and evil actions अपदानम्

(in Tali for अवदान) the more ancient form of the l.

of Yavati पूर्वयायातम् Siddh an old l. पुराकथा

पुराकल्पः 1. — पुरावृत्त कथा Mit पुरा-

प्रतारव्यानम् — परातनम् R.

Derived from ancient legends ऐतिहासिक mf(ई)n

ay, Arab a modern collection of l. about Vikramaditya

विक्रमभारत one who knows ancient l. ऐतिहासिकः. *

legendary adj प्रेति हासिक f(ई) Jay, Prab .

terrible adj रुपठ f(आ) Naish _____

पठनीय Vop, Mricch, Sch .

legitimate adj धर्म्य — औरस्य —

आत्य life in 18.5, h 5, 2.9.40 (said of gold),

Susr: — सागम Vishn .

a legitimate daughter औरसी Day, Maish.

le une n शिमि f L, शमी, शिम्बी, शिम्बः

usr, शिम्बिका L, शिम्बि f Melatiin, Car —

शमि f L — शमी — काचिधः .

an edible legumeकाश्जिकाthe grains of a1. शम्भोषः

Apast

a kind of 1.

शमीजाति

Varieg.

सिम्बतिका

Ausr

the seed of a 1.

शम्भोषः

Inest.

any leguminous grainशर्धजहःany 1. grain orvegetable (such as peas, beans, etc) वैदिकः Varieg.any 1. plantकोशधान्यम्

Varieg.

belonging to 1.vegetablesवैदिकः

Ausr

any 1. vegetable (such

as peas) वेदलः Car, Bhr a kind of l. plant मण्डूपा

L, निष्पावी — मदद्धी L पूतिका — मधुरः

Car — (nishpāvi) गुच्छफला L 1. grain शिम्बी-

-धान्यम् Car, Bhr 1. plant खलवः ११, १२, Car १५,

Kaus, Bṛihvas — प्राशक्तिकम् Car a l. shrub

आद्रिमाषा L relating to l. plants (such as pulses

etc) शैम्ब्य ruṇ Kātyākr, Sch the round Nishpavika

(a kind of l. plant) वृत्तनिष्पाविका L.

leisure n निव्यपारत्वम् ^{ank}, निव्यपारस्थिति

११ L) — क्षणः — कायान्तरम् Kariv 4339

— अवसरः L — प्रक्रमः (ifc f आ) L

— वितानम् L — वृत्तान्तः (rarely) वृत्तान्तम्

— वेला MBh, Kāv, etc .

absence of leisure अनवसरः the associate of a

prince in his leisure hours कायान्तरसन्धिवः Mālav at 1.

निव्यपार mfn Kāv, etc — क्षम्य mf(आ)n

RV 10.28.5 AV 12.2.49 VS 16.33, SBr 6.7.4.7, 13.1.4.3,

ParGr coming when there is not interval of l. अनवसर

mfn ' giving l. ' (night) दृजदा Ragh, BhP having a

l. moment क्षणित mfn gana तारकादि, क्षणित

mfn MBh 558 having l. क्षणिक mf(इ)n BhP 11.27.

44, Hit — कलक्षण mfn Car 8.3 having l. for

सक्षण mfn BhP having no interval of l. अनवसर

mfn a l. moment क्षण: one who has obtained l. लब्धवाक्काश

(Sak, Kathas) लब्धावसार (KaushUp, HParis) ' uni-

versal l. ' (midnight) सन्धावसार : L to have l. for

क्षेत्रं क

MBh .

leisurely n सावकाशम् ind MW .

lemon n लीजकम् Susr .

lemon tree अम्बुकेदारः L — गम्भीरः L, जम्भीर

the wild l. tree गन्धामरा L.

lemonade n निम्बूकफलपानकम् Bhpr .

lend vb आधा आदधाति, आधते

RV, AV,

ParGr, BhP, etc

— प्रमुच प्रमुच्याति, प्रमुच्याते MBh, R

— (for interest) प्रमुज प्रमुङ्क्ते (rarely

प्रमुनक्ति) Mn, Yājñ — (for use) प्रमुज

प्रमुङ्क्ते (rarely प्रमुनक्ति) Mn, Yājñ ..

lending n कलाभिव f कलाभिवका f L .

lending at interest प्रयोगः Mn, MBh l. on

usury प्रयोगः Mn, MBh .

length n दीर्घता Susr, Var, दीर्घत्वम् BhP

दीर्घम्, दीर्घम् MBh, Var, Susr, Pur

प्राधिमन् m VS आयति f Kād, आयती

II आनाहः L आरोहः L

आयन्ति f — प्रकषणम् Suśr —

प्रकीर्णिकम् L — प्राचीप्रमाणम् KātyŚr, Sch

— वार्षिकम् m VS — वितति f BhP —

समामः AV — समुच्छ्रयः Hariv, Ragh, VarBrS

— (either in space or time) आयामः Suśr,

AsvGr, R, Megh, etc — (in prosody) गौरवम्

Śrut, etc — (in space) प्रमामः Jātakan —

(in space and time) मानम् RV, etc — (in time)

प्रमाणः Jātkam .

according to size and length प्रमाणायामतः ind

MBh at full l. विस्तारकेण ind Pat — अनुविस्तरम्

ind Pāncar, Wit — अनुविस्तीर्णम् ind Cat at l.

विस्तारेण, विस्तरात् ind — विस्तारेण —

विस्तरात् ind Sātr, BhP — विस्तरतः Kāv, Pur

etc, विस्तरतः in, MBh, etc — विस्तारम् —

मथाप्रस्तुतम् ind Malatīm — व्यासेन, व्यासात्,

व्यासतः ind excessive l. स्थौल्यम् BhP extending

in l. समाभ्य mfn half the l. of a man अधपुरुषः

KatySr having half the l. of a man अधपुरुषीय mfn

KatySr having no l. अनायत mfn having suitable

1. अनुप्रमाण mfn having the l. diminished संक्षिप्तदैर्घ्य

mfn having the l. of द्वयस mf (इ) n (ifc) Kav

Heat having the l. of an arrow (about three feet)

इष्टुमान mfn SBr, KatySr having the l. of an angula

अङ्गुलप्रमाण, अङ्गुलप्रमाण mfn having the l. of a

thumb अङ्गमात्र mfn (इ) n अङ्गमात्रक mfn (इका)

In having the l. of eight आष्टक mfn Sulbas hav-

ing the l. of seven सप्तिक mfn Sulbas having the

l. of 12 द्वादशिक mfn Sulbas having the l. = 104

Angulas रथाक्षमात्र mfn having the same l. above

and below the navel द्वेसत mfn Laty 1.1.7, (v.l)

द्वेसत in l. आयामतः ind Asr — द्राघमा

ind 10.70.6 l. and shortness of vowels वृकलाधनम्

Strut the l. of an angula अङ्गुलप्रमाणम्, अङ्गुलप्रमाणम्

the l. of an arrow इधुमात्रम् Ap 1.15.9 (in proso-

dy) l. (of a vowel) मुकुलम् Prat 24.5 the l.

of 48 inches साल्किष्क m L l. of 4 hands युगमात्रम्

10th, W l. of time प्रवर्गः Car the l. of yoke

युगमात्रम् 10th, W a measure of l. रथाक्षरः Kātār,

Kātār, Sch, etc of equal l. (as a vowel) समानकारः

mfn Prat of the l. of a man युगप्रायत mfn Heat a

particular measure of l. वितस्ति f 33r, 33v, etc

— पृथु n L — पृथ prosodical l. (of a

vowel) समाजम् (ifc f आ) Pan 1.1.50, Sch

stretching in l. समाजम् mfn IV taken l. wise

प्राञ्च mfn Kātyār treated at l. प्रपञ्चित

mfn Hariv, Rājat .

lengthen vb दीर्घकृ Kalid — द्राघ

caus द्राघयति Rājat, Bhaṭṭ — द्राघ cl 1 द्राघते

आयम् caus आयामयति Susr —

प्रविशालय non प्रविशालयति Subh —

विपुलय non विपुलयति Subh — (as a syll-

able: in speaking) अभ्यायम् lit3r

to lengthen out आयम् आयच्छति and (non)

आयमति I, IV, Laty, Susr, Bha, etc to l. a tone

in uttering it

प्रस्व प्रस्वरति

Prat .

to be lengthened

विबृध विवधते

Further

(as a vowel)

पु cl 1 लुवते (rarely लुवाति)

Prat, Pr, Sch .

lengthened adj

आयत

प्राचित

SrS,

mH

निप्रकृष्ट

समाप्त IBh

समीक्षित

TS, Keth

(1. of a particular note in

music)

कृष्टः

TPrāt

(as a vowel) to 3

Mātrās

(~~एव~~)

कुत

Prāt, Pān

(esp. 1.2.27), SrS, etc

(a vowel)

दीर्घाभूत

Pān 7.4.72, Sch

(not-

rically)

द्राधित

RPrāt

lengthened out

आयामित

to become 1. out

समीक्ष

समीक्षते

Keth

lengthening n (of a vowel) दीर्घभावः १३, Vrat

(of a vowel) विवृद्धि १ Pan 7.2.106, Vartt .

lengthwise n अनु ind (as a prefix to verbs

and nouns) _____ (extended) अनुपृष्य mf (आ)

तत्, १२ _____ (held) अनुपृष्य mf (आ) १२ तत्, १२ .

lying lengthwise अन्वक्तु mf (अङ्) १ (ऊची)

n (अक्) placed 1. अनुचित mfn AitBr.

lengthy adj द्वायिमवतः

leniency towards मादिवम् (i/c f आ)

(with ten) āpast, Yājñ, etc, मादिवभावः Veriv 1.

towards all beings मादिवम् सर्व भूतानाम् together with

1. समादिव mfn Yājñ .

to be lenient towards सह cl 1 सहते (len and len)

also सहति and exceptionally साहति) (len)

Chas

a crystallin lens दीप्तोपलः 1. the l. o. of

eye तेजोजलम् Susr 1.1.16 .

lent adj (on interest) 'प्रयुक्त' n n Vajñ .

anything l. to be repaid with interest कु री द म्

TS 3, 4, 5, 6, 7, 8, etc 1. for a certain time 01/15/21

$\overline{\text{Yajñ}}$ 2.58, Mn 8.348

lentil n मसूरिका^L — पुथुळी^L जकः — —

वनसंक्रांतः L — शूरः L

kind of
a black lentil कृष्ण मसूर: Gal 1. अधारी मासूर

2 (र) in sur code of 1. मासूर (र) in sur

resembling a l. मसूराभ mf(आ)n L a sort of l.

कलयाणबीजः L — मसरा L, = मसूर —

मसूरः, मसूरकः, मसूरा, मसूरा^L, मसूरः, etc

रागादालि m L — लोहितः L.

being in the constellation Leo (the planet Jupiter)

when so situated) सिंहस्थः the festival celebr-

ated when the planet Jupiter is situated in the constell-

ation 1. (the time being called Sinhasth) सिंहस्थः

the Lagna of the sign 1. सिंहलग्नम् the Lagna

of the zodiacal sign 1. सिंहः (ifc f आ) VarBrS

MarkP (in the Zodiac) the sign 1. आरज्यवाशि n the

Zodiacal sign 1. सिंहः (ifc f आ) VarBrS, MarkP .

leonine adj सैहः f(इ) MBh, Hariv, etc

सैहिक .

leonine state सिंहता MBh, Kathas .

leopard n लिअ०२॥क्षः L ——— लिपि० AV

Hariv, MBh, etc ——— शुद्रैश्च०क्षः L ——— जिह्वापः L

——— लोक्षणदेष्टृकः N r ——— लेखनल m L ———

राक्षः L .

hunting leopard जवाघ्रः L — मृगायनः ,

मृगायनः L — जवाघ्रः L — जवाघ्रमृगः 171

the small hunting leopard उपजवाघ्रः L .

Lepiocercis serrata जीमूतकः / Susr 1.4.18

the grass L. serrata अन्धमूषिका .

leper W ^{mfn} सिनिनिन-ह Gaut, Mn, etc — रशानि

n (only L) .

the flesh of a leper रशानि n (only L) .

Lepidium sativum चन्द्रशूरः Bhpr — रशराजी

L the seed of the plant L. sativum चन्द्रशूरम् Bhpr .

leprosy n लवक्पलितम् Gal

लवक्पलितम्

13h 5.

5064, Susr 1.45, Say, Heat, लवक्पलितम्: दुर्लभम्

L शर्विका L सिध्मा MW .

afflicted with leprosy कुपठान्वित mfn the black l

महाव्याधि mfn the cure of l. कुपठचिकित्साम

' curing l. ' (the plant Vernonia anthelmintica) कुपठ-

नादिनी, कुपठहन्त्री L curing white l.

विनोदर mfn Susr the disease called l. कुपठरोगः

enemy of 1. (sulphur) कुष्ठारि m L full of 1.

कुष्ठमम नम having white 1. रिवन नम Pan-

carBr a kind of 1. अकोठः Bhpr — अक्षजिह्व

(scil कुष्ठ) Car — अक्षजिह्व, अक्षजिह्व Car Susr जिह्व

— सुकुष्ठम Susr, Car — ओष्ठवरम् Susr

— ओष्ठवरम् — कटिकुष्ठम् — कपालम्

(कपालः L) Susr 1.2.6.1.13 — कौकपालम्

Susr — कपालम् Car 6.7 — कौकपालम्

किटिमः Susr — राजचमन n — गुलमकुष्ठम्

Car 6.7.19, Car 6.7.11
 Car 6.7.19, Car 6.7.11

Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Un 1.92 2 दद, Sch) Susr 4.9, VarBr
 Un 1.92 2 दद, Sch) Susr 4.9, VarBr

Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Car (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Car (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)
 Gal (Pan 5.2.10 Vartt 1 2 Pat)

Car, शताकुसी शताकुस a Car, Dhpr

शिताकुपिन्ध L — सिधमला Col — सूक्ष्मरफोटः

Cal, निर्वर्णिका — हृष्यजिह्व Earn's (in red)

(resembling the so-called white leprosy in which the skin

becomes spotted without producing ulcers) किलाराम

Katyr, Musr a kind of l. with black and red spots (so

called from its similarity to the black and red seed of the

plant Abrus precatorius) काकणाम (gana गौरादि Pan

1.1.11) a kind of l. with conary spots कुडुमलरः Car

a kind of l. with large red spots

रामः

Karmavip a

kind of l. with large round spots (ringworm in petiole)

क) ४:

Gusr a kind of l. with red spots. रामद्विपिका

L a kind of l. (with red spots on ins sibility of the

skin) अरुणः

L a kind of mild l. सिद्धायुषिका

L (prob) a kind of lent (us for curing l.) शामा

1.24.4, शामा

Paipp a kind of worm causing l.

परीरापः

Gusr l. (of which eighteen varieties

are enumerated i.e seven severe and eleven less so)

कुष्ठम्

Susr, Bhartr 1.89, Kathas a mild form of l.

(comprising eleven varieties) शुकुष्ठम् Susr

named after a disease (i. e after l.) गदारुणम् L

(costus speciosus) गदाद्विम, गदाद्विमः

L

one of the 18 forms of l. सिध्मः, सिध्मम् Car, Bhartr

महाकुष्ठ

one of the 18 varieties of l. सिध्मन्

in Susr, BH, etc, शुकुष्ठ plague (esp l.) व्याधि

n Clap, in, etc produced by 1. कुपडज mfn Guar

a remedy against 1. किलाराभेधजम् AV 1.2'.2 removing

1. कुपडहनृ = ——— वक्षुनाशिनी L ——— (Casia

Tora or alata) वक्षुना mfn L ——— (a sort of

'gaud , Monardica Mixta) किलाराक्षः L, किलासनाशनी

mfn AV 1.2'.2 removing like 1. (the Least Tropic Inool-

uerata) चित्राक्षी L, चित्राहर mfn Guar a slight

form of 1. चमेयलम् Cor 6.7.11 & 22, Guar a sort of 1.

high circular spots मण्डलम् (also मण्डलानि)

(rarely मण्डलः ३ अधिचिदि मण्डल इ गौरादि)

car spotted 1. चित्रकुण्डम् suffering from 1.

खेलकुण्ड mfn Kull on 11.51 treating of 1.

कोष्ठिक mfn Car 2.5 & 6.18 useful for the know-

1. d. 10 of 1. कोष्ठ वि. ल. mfn (page 337, ch) ३

कथादि 1. खेलकुण्डम् cat खिन्नः,

खिन्नम् car, BLP चित्रकुण्डम् yellow 1.

पीतकुण्डम् I.

' leprosy - curer ' (*Veronica autheliathica*)

लग दोसापहा L .

' leprosy-energy ' (N. of a bulb) लग दोषारि H L .

lemons adj कुष्ठित सुख, कुष्ठिन Tsv, M,

h, etc — कुष्ठमय — किलास VS 30.21,

Kash, Tādyabr — किलासिन SākhBr, Gaut, Pān

5.2.128, Kas — (वगदेतिन 5.5056 — दक्षुः

L, दक्षुज (का पामादि) Heat 1.8.456, दक्षुज I.

— दक्षुरोगिन Heat 1.8.444, 11.232 & 244, दक्षुरोगिन

L, Sch (v.1 दक्षुरोगिन) — दुश्चमन 11, 12, r,

Tājñ — विनिष्ठा — शिपिनिष्ट L —

स्मिन् Gaut, Mn, etc — सिध्म (आ -),

सिध्मन्त Pan 5.2.27, सिध्मन्त TBr, Pan 5.2.27 .

having a leprous throat कुष्ठगत Gauray havi-

no 1. lips कुष्ठगत Vet neither 1. nor spotted अंकुष्ठ-

पृष्ठत AsvGr the state of being leprous क्लिप्तसत्वम्

TandyaBr .

less adj अल्पीगस् ¹Katy¹Sr, ¹ln, etc

कनीयरा ¹Br, ¹W 3.15.5, 12.4.6, TS, ¹SBr, etc

कनीयरीन ¹TandyaBr, ¹कनीयरा ¹Bh 13.3560

नून ¹f(¹अ) ¹Br, ¹Gr¹Sr¹, ¹Bh, ¹Sus¹r, etc

ऊनक ¹Sankh¹Sr .

less नूनम् ¹ind Hariv, Var . .

not less अनून ¹f(¹अ) ¹Rach, ¹अनून¹ L

1. (in number size or degree) ¹अन ¹AV-A 10.8.15, 14,

12.1.61, TS, SBr, Mn, Bagh, etc 1. by ऊन (with

instr) ऊन (with instr) अवम

f(आ) (ifc with numerals) PPrāt प्रात

f(आ) (abl) Car 1. than ऊन (with abl) ऊन

अन्यथा ind (abl) SBr anything 1. than a whole

अन्यथा Yājñ, Kāv, etc to become 1. अन्यथा,

अन्यथा अन्यथा
Nal, R, Susr, VarBrS, Das, Amar, Hit

(a Brahma-cārin) eating 1. food (than his preceptor)

and wearing an inferior dress हीनोत्तमस्तनम Mn 2.194

to grow l. अपवि pass अपचिरोते l. by a quarter पादोन

Apast — पादून L l. by 8 परिवर्जित (with

अष्टभिः) Rājat l. by one एकोन — एकावम

Prāt — विरूप f(आ) VarBrS l. by two

दाभ्यामून SBr 11 l. honoured than प्रत्यवर (abl)

Im, Ich, E, etc (in Gr) the l. immediate object of an

८ (इ)

action गैण L (with कर्मन्) Vop 24.13 — गुणः

Pān 1.4.51, Sch = गुणकर्मन् n (in Gr) Pān 2.3.65, Sch

1. in number कानीयसाः m pl SBr 14.1.1 1. or more

न्यून।धिकं 1. than a Laksha लक्षाय ऊन Kathas 51.10

1. than the right number ऊन not 1. than अन्यून

f(आ) (with abl) ' of 1. value ' (copper) कनी + गसम्

L of 1. value हीनतः ind Vas the state of being 1.

कनीयस्त्वम् Heat still 1. सुतराम् न

न्यूनतरम् ind Var where the Dakshina is 1. then a

hundred अशायदक्षिण SBr 4 .

to become less ऊनीशू Kālac to grow l. संकटाते

Nom संकटायते Hā to make l. न्यूनी कृ Bhatt, Sch

कनय Nom कनयति Bhatt 18.25

हस caus हासयति Gobh, Mn, etc .

' - less' adj नपर (in comp) वीत

(often ibc) हत (often ibc) .

lessen vb न्यूनय Nom न्यूनयति Bhatt, Sch —

न्यूनी कृ Bhatt, Sch — उनय Nom उनयति

Pan, Vop, etc — अल्पय Nom अल्पयति Balar, —

Naish 22.54 — मन्दय Nom मन्दयति MBh —

उद्वय Nom उद्वयति Kālid, Vir, उद्वूकृ

उद्वूकरोति Naish — उपदम्बू caus P SBr 13.8.

1.1 — कृश caus कृशयति Kātyā 2.109

— प्रत्यवह (only Ved inf प्रत्यवहते) Bhat

मी cl 9 (Dhatup 31.4) मीनाति, मीनीते

RV, AV, Br, Up, BhP संकुच्य (संकुञ्च्य) caus

संकोचयति chartr अट् cl 10 अट्टयति

कुञ्च कुञ्चयति Dhatup 7.4 लिङ्

cl 4 लिङ्यते Dhatup 26.70 .

to free from 'ush' i. e. loosen निस्तीक्ष्णी कृ Viddh

to l. by subtraction ऊनीकृ Comm on Sūryas .

to be loosened हस् cl 1 हसति, हसते

etc अवरोह caus pass अवरोह्यते 12.5501

lessened adj ऊनित — मन्दीभूत

— अवरोपित Mn 1.82 — लिष्ट L .

lessened in influence अल्पित Naish 1.15 1. in

value अल्पित Naish 1.15 much 1. सुशिक्षित,

सुशिक्षितकृत Mudr one whose days are not 1.

अहिनाह BaudhP .

lessening adj संकोचन Vcar .

lessening n (the act of) लघूकरणम् Vcar

रचनम् Kam .

lesser adj यवीयस MBh .

the lesser root of an equation लघुमूलम् L '1.

vehicle ! (N. of the earliest-system of Buddhist doctrine)

हीनयानम् .

lesson n अध्यायः — आलापः Jain —

परिक्षति ^{1/1} le ^{1/1} le वाचनम् ^{1/1} le (in

Vedic recitation) प्रश्नः RPrāt .

proper time for a lesson अध्यायः .

lest n न ind MBh, R, Das, etc — नेद RV, AV

VS, BE — मा ind RV, etc .

for fear lest न ind (with pot.) MBh, R, Das,

etc .

to let behind अवस्था caus MBh, etc to l. blood

विस्तु caus विस्तवति (with can or acc or pers)

to l. caus लम्ब caus लम्बवति caus लम्बवति

प्रक्षिप् प्रक्षिपति, प्रक्षिपते

Kaskās to l. go

उत्सृज उत्सृजाति, उत्सृजते — समवसृज

समवसृजाति MBh — अत्यवसृज — अनुसृज

10.66. etc to l. to tower's उपावसृज उपावसृजाति

28.
Tā, Var, 1. 20, AitBr to l. 20 रृज cl 6 (Dhātup 121)

सृजाति (led and on, also सृजते and once in AV

सर्जति)
 expresses in, etc — त्यज cl 1 त्यजाति

VarBrS 17.22, Bhatt — मुच cl 6 (Dhātup 28.

136) मुञ्चति, मुञ्चते.

RV, etc —

प्रमुचं प्रमुञ्चति, प्रमुञ्चते

RV, AitBr, MBh, Yājñ

अवमुचं

P VarBrS to 1. go successively

अनुप्रमुचं RV 1.22.7 to 1. 50 आमुचं आमुञ्चति

परिमुचं

परिमुञ्चति

Kav

प्रतिमुचं

प्रतिमुञ्चते, प्रतिमुञ्चति RV, Tājast, Kathas

आभिमुचं आभिमुञ्चति

Sh 12.10949

अन्वजं

r

अवग्रहं अवगृह्णाति

Laty

री, रि

cl 9 (Dhatup 31.30) रिज्जाति cl 4 (Dhatup 26.29)

(रिज्जाते , ir, rirā, रिज्जाति Dhatup 26. 111)

RV _____ (a measuring line) सृज cl 6 (Dhatup

26.121) सृजति (fed and ex. also सृजते and once in

RV सृजति / RV to l. in प्राविश caus प्रावेशयति

(loc) , as to l. loose निःसृज निःसृजति, निःसृजते

RV, AV _____ अत्यवसृज _____ अवसृज fed, RV,

AV, etc _____ प्रसृज प्रसृजति RV, etc _____

उत्सृज् उत्सृजति, उत्सृजते — उपावसृज्

उपावसृजति TS 6 — अभिमुच्य अभिमुञ्चति

10b 12.109.9 — अवगृह् अवगृह्णाति Laty —

अवचृत TS. to l. loose in a special direction

उत्सृज् der, kitar to l. loose successively

अनुप्रमुच्य RV 4.22.7 to l. loose together सम्मुच्य

सम्मुञ्चति 10b to l. loose towards उपसृज्

उपसृजति, उपसृजते to l. loose upon उपसृज् उपसृजति,

उपसृजते

to l. off उत्सृज उत्सृ

जाति, उत्सृजते — अवसृज Ved RV, AV, etc

उज्ज cl 6 उज्जति to l. out लृट् cl 7

निष्क्रम् caus निष्क्रामयति 3Br, Kav, etc not to l.

alone मृष caus (or cl 10 batup 34.40) मर्षयति,

मर्षयते (with न) MBh .

to cause to let down (e.g. the arms) उपावह

उपावहरति 10 S. 56, 7Br, 8Br, 10Br, 11Br, 12Br to int-

end to l. loose उत्सृज् caus उत्सृजति 10Br.

let down (as a basket by a string) अवलम्बित

(fr caus) mfn Kathās 1. go विसृज्य mfn RV, etc

— परिप्राक्त mfn W — आमुक्त — मुक्तहस्त

mf (आ) n MW 1. loose उत्सृज्य mfn — प्रसृज्य

mfn MBh — अनसृज्य mfn W 10.4.3 — मुक्त

mfn MCh, Kav, etc — उत्पिञ्जर — mfn उत्पिञ्जरीभूत mfn

Comm on Sis 4.6 — उत्पिञ्जर mfn Sis 4.6 1. loose in

a special direction (running towards) अभिरुष्ट mfn

(acc or loc) EV not 1. go अमुक्त mfn one who has

1. go सृष्टवत् mfn W to be 1. go मोक्षव्य mfn in,

Yājñ — विसृज्य mfn — रुज्य mfn BhP, Sarvad

— समवसृज्य mfn Pan 3.1.124, Vartt 2, Pat, समवसृज्य

mfn MitBr to be 1. into प्रवेश्य mfn MCh, D .

having 1. to मुक्ता ind SBr, etc having 1.

loose उत्सृज्य ind p .

letting loose उत्सृज्य ind p SBr 5.2.3.7 .

let me यन्तु with 1st pers Divyav .

one who lets go राजः .

lethargy स्वापव्यसनम् Mear .

letter n पत्रम् Kav, Rajāt, Pañc, पयः Śakat,

(110 2 311, ३) — पत्रिका Sak, Kād, Pañc —

लोचनपत्रम् — लेख्यपत्रम् Mudr, लेख्यपत्रकः ,

लेख्यपत्रकम् L — लेखाः m pl Hariv, Kav,

Varṇa, etc, लेखपत्रम् Mālatī, लेखपत्रिका Kathās

लेख्यम् Kām, Kathās, Sāh — अक्षरः RāmātUp

अर्णः RāmātUp — लिपि f Kaish, Lalit,

लिपि L — वर्णः (वर्णम् f अधर्चादि) (ifc

f आ) or, Prāt, etc — वर्णिकम् (ifc) Śrutab

वर्णदूतः L — वाचिकहारकः L

व्यञ्जनम् Mahāv

letters लिपि f Kāv, Kathās, लिपि L.

according to the letter अन्वक्षरम् ind SamhUp

another l. लज्जितरम् Jain a bar l. कदक्षरम् L the

condition of a l. लज्जिता 13h, लज्जितम् Sugar, Kull,

etc conveying a l. लेखहारिन् mf(ईजी)n Kull on

Ph 7.153 ' half the l. a ' अधिकारः having an indica-

tory l. सांगुबन्धक mfn Pat having no indicatory l.

निरनुबन्धक mfn Pat the l. अनन्ता: the l. after

which the separation occurs. अवग्रहः उप्रत, Pat 3.41.

26 a l. (as a sibilant or h) not preceded by another

अनुपधः the l. ba वकारः a l. (beginning with

svasti) स्वास्तिमुरवः L the l. d दकारः the l. d डकारः

TPrat 4.38, 2ch the l. dh ढकारः the l. e एकारः

TPrat, etc the l. ga गकारः the l. ha हकारः III

the l. ja जकारः the l. ka ककारः TPrat the l.

la लकारः Aprat the l. n णकारः TPrat 7.1,

11.6 the l. ñ अकारः the l. pa पकारः the l. ^{pha}pra

फकारः ' l. producer ' (a red pen) अक्षरजननी

the l. r अनतः the l. ri गृहकारः Prāt the l. sa

इकारः Prāt the l. s'a षकारः Prāt the l. t

टकारः the l. t तकारः the l. th थकारः

the l. tha ठकारः Pañ ६.४.४१, the l. ra यकारः

Prāt a meaningless l. inserted in any part of the radi-

cal word आगमः Prāt, Pañ some mystical substitutes

for the l. र् आग्नि is relative to a l. (in ...)

वार्ज mfn a single l. एकवर्जः RPrāt, VPrāt, etc

the state of a l. वर्जता MBh, वर्जत्वम् Susr, Kull, etc

the state of the l. हत्वम् MBh a subsequent l.

प्रत्ययः Prāt substitution (of one l. by another)

व्योपनि 2 Prāt a term for the l. 'l' भू f Prāt'p

the term used in designating a l. कारः (inf) Prāt

an, etc without the l. r अरेफ मfn अरेफजात inf

अरेफजात mfn, RPrāt with the l. ya सय mfn

RPrat .

belonging to that part of the mouth which is the

organ of uttering letters आर्यम् mfn Pan, Siddh, Has,

etc ' consisting of l. ' (a word) वर्णात्मिन m L

containing l. साक्षर mf(आ) n L containing l.

distinctly enunciated विविक्तवर्ण mfn VV corresponding i-

ng to the number of l. अक्षर्य mf(आ) n V, Prāt

four l. चतुर्वर्ण (in comp) mf having l. expressive of

the true sense यथाशीक्षर mfn Vikr l. added उपजनः

Prat. APrat Nir, Gay, etc l. of the law (formula or

confession of faith) धर्माक्षराणि n pl Mricch 8.⁴¹/₄₂

not knowing the l. निरक्षर mfn HParis order of l.

वर्णक्रमः w (esp.) rows of l. written in a diagram

वर्णमाला royal l. patent राजप्रसादपट्टकम् Lokapr

the single l. of a magical formula मन्त्रवर्णः n pl Pan-

car, Sarvad the single l. of a sacred text मन्त्रवर्णः

n pl Pancar, Sarvad treatment of l. according to the

Kratic arrangement (i.e doubling letters) क्रमणम्

RPrāt 14 .

letter carrier

पत्रवाहः

L

लेखवाहः,

लेखवाहकः Kathas

लेखवीरकः

L

लेखवाहकः

L

दीर्घाध्वगः

L

मल्लनागः

L .

lettered adj

लक्ष्मण

Ragh, Ravana .

letter-maker (a pen)

लेखक

L .

'letting alone (i.e. not taking) the property of dece-

ased persons' मृतरवमाकृ m L.

letting go मुच mfn मुच mf(इ)n

1. gñ the hold रास्तहस्त mfn W. ~~wishing/to~~ X

wishing to let go मोक्तुकाम mfn MW —

मुक्तुकाम mfn.

wishing to let go मुमुक्षु mfn (acc) Kathās.

letting down અન્વવસર્ગઃ TPrāt, Pat 1. go વિસૃષ્ટિ

f Kāth — અવસર્ગઃ (gana ન્યહ્ ક્કાદે q.v.) Jaim —

હસૃષ્ટિ f TS — સર્ગઃ MBh, R — સૃષ્ટિ f

R — પ્રોક્ષનમ W — વિમૌકઃ AgP 1. loose

હસર્જનમ KātyŚr — અવસર્ગઃ (gana ન્યહ્ ક્કાદે q.v.)

Jaim — કલના Mall — વિશ્લેષઃ BhP 1. loose

a ~~black~~ black bull વૃષપૂતનઃ L 1. loose i.e. driving

out(cows) વિસર્ગઃ BhP not 1. go અમૌચનમ L.

the letting of a dwelling स्तामः

Āpast, Sch

1. out to hire अजवत्रयः Yājñ 2.238.

flower of Leucas linifolia क्षाणपुष्पम् L.

level adj सम

f(आ) RV, etc समस्थ

f(आ) W अनुमतान्त अपनेत, अपर्वतीय

mf R अभङ्गुर f(आ) Susr.

level (as road) प्रोज्जल Kād being 1. समस्थ

f(आ) W having a thousand 1. places सहस्राण्य AV

the 1. edge of a mountain स्नु (accord to L also m)

RV, VS a 1. expanse प्रस्थः, प्रस्थम् 1. ground समम्

AV, SBr, Mn, MBh, etc समस्थलम् W, समस्थली the 1.

summit of a mountain स्नु n (accord to L also m)

RV, VS a 1. surface (tala) तलः L 1. surface of

anything पट्टः MBh, Kāv, etc to make 1. युप

Intens मायुष्यते TS, SBr to make 1. with the earth

भूमिसमं कृ , भूमेः समं कृ

making l. महाम L on

a l. प्रबाहुक् ind Tā, Br, प्रबाहुव्येन TBr, Sch on a l.

with the ear कर्णसम

> 'on l. ground' सम भूम्याः

on l. with the mouth आस्थसम्मित AsvŚr perfectly

l. सुसम f(आ) VarBrS.

to make level समीकृ समीकरोति, समीकुरुते KātyŚr,

R, MārkaP, etc to make l. with the ground समस्थलीकृ

Śis.

made into l. ground समस्थलीकृत W.

to turn into level ground समस्थलीकृ Śis.

level n- तलम्, तलः

L, MBh, etc

(chiefly ifc (f आ) R 5.13))

प्रस्तरः

Mn, MBh,

R.

being on a level with the ground समभूमि

m. B&A

B&udhP.

level vb सम्य समयाते L — सैस्तृ (सैस्तृ)

सैस्तृणाति, सैस्तृणुते, सैस्तृणाति, सैस्तृणाते (ep. also

सैस्तृणाते) Kaus.

levelled adj सम्यगकीकृत W — समीकृत MW

— (as a road) व्युत

RV 3.54.9, व्युत

HParis,

KātyŚr, Sch.

well levelled सुवर्द्धित MBh.

to be levelled समायितव्य Bhar.

levelling n समीकरणम् Kull on Mn 7.184, etc

समीकृति f L — योयुपनम् TS, Sch.

a bricklayer's instrument for levelling समलेपनी L

for l. land साधरो (with क्षत्राय) RV 8.71.12.

the lever of a pair of scales

कुपट

SBr, KātyŚr.

levity n लघुता R, लघुत्व MBh, लघिमन् m

MBh, Kāv, Pur — लाघनम् R, Kathās.

free from levity विगतोद्धनं Divyāv l. of judgment

बुद्धिलाघनम् R.

levied (as tax, etc) शौल्क

mf(ई)n W.

levying (taxes) adj हारिन्

Bhartr, Rājat —

हार

f(ई) BhP.

levying a tax करग्राहिन् .

levying taxes करग्रहः, करग्राणम् — करग्राहि-

f Hcar.

lewd adj सम्पात L.

extremely lewd अतिशय सम्पात f(अति) AitBr.

lewdness n लम्पटपन, लम्पटत्वम् —

कामचारितम् KapS.

lexicon n कोशः, कोशम् L.

Hema-Chandra's lexicon ^{११}हमकोशः the l. of Hema-

Chandra ^{११}हमः Cat.

lexicographer n कोशिकः L — कोशकारः

RāmatUp — अभिव्यानेकः Comm on Mn 8.275 —

वाचस्पति m Sarvad, Un, Sch, etc — शाब्दिकः

Sinhās, ĀpastŚr, Sch

lexicographical adj अक्षरानुक्रमिक

liable adj ईश्वर

AV, TS, ŚBr, AitBr, Kum,

Hit, etc.

to be liable to the peculiar arrangement of a Vedic
text called karā krama (i.e. to be doubled as a letter or

word) क्रम cl 1 P RPrāt 6.4 1. to भाज (mostly

ifc, exceptionally with gen) MBh, Kāv, etc — अक्षरानुक्रम

ifc Jātakam — कृतक्षीण (in comp) Comm on ChUp 1.

to be doubted शक्यतां Sarvad 1. to be lost प्रमगु

AV 1. to death मरणशील MW — मृत्युप्रतिबद्ध BrArUp,

Śamk the state of being 1. to गोचरता (in comp)

Sarvad 4.253, गोचरलम् Sarvad 4.⁴²523, Sarvad

4.42.

liar n અસત્યવાદિન mfn — અસદ્વાચ mfn BhP

— અનૃતિન mfn — મૃષાભાષિન mfn Rājat —

મૃષાવાદિન , મૃષાવાદ mfn R — મૃષોદા mfn L

— હાષે mf L.

belonging to liars આનૃતક mfn L occu-

pied by 1. આનૃતક mfn.

(KātyŚr) — अग्निहोत्रहोमः KātyŚr a 1. connected

with the singing of the Prishṭha Sāman पुष्टहोमः Lāty,

Dhāhy a 1. (graha) at the morning and midday sacrifice

उपयः TS, ŚBr, KātyŚr 1. offered to the gods इह

RV (esp) the 1. offered to the Pitris or spirits of ~~देव~~

deceased ancestors स्नाना RV, etc a 1. offered to

the Ritus ऋतुग्रहः ŚBr, KātyŚr a 1. offered to the

seasons ऋतुग्रहः ŚBr, KātyŚr a 1. offered with Sruva

सुवहोमः Lāty, सुवाहुति f KātyŚr 1. of honey

मधुग्रहः ŚBr, KātyŚr 1. of Surā सुराहुति f ŚBr

a 1. of water उदकतर्पणम् Gaut, SāmavBr — दानवार

n Kāv a 1. of water offered to deceased person सल्लिखकर्म

n MBh, सलिलक्रिया R a 1. of water offered to deceased

progenitors निवापोदकम् Mricch 10.17 1. (performed)

by men मनुष्यसवः TBr, Kāth a 1. poured on the track

of a wheel वार्त्मानिहीमः Vait a 1. the fourth part of

which belongs to Indra ऐन्द्रतुरीयः (scil ^{ग्रह} ~~योग्ये~~) ŚBr 4.

1.3.14 a 1. to the Manes (two hands full of water,

udakāñjali) अञ्जलि m VP, etc like a 1. सवनविध-

mfn Lāty morning 1. of Soma प्रातःसातः RV the

morning 1. of Soma (accompanied with 10 ceremonial obser-

vances) प्रातस्सवनम् ~~प्रसवम्~~ AV, VS, Br, etc an offerer of a 1.

सुतवत m MW offering a Soma 1. at the same time

सुतवतसाम mfn GopBr, Vait of the same value as a

1. सवनाविद्य mfn Lāṭy one who has offered a l. of

water to the dead कृतोदक ~~mn~~ mfn MBh, R performing

a l. सवनकृत mfn ŚBr relating to the morning l. of

Soma प्रातःसवनिक, प्रातःसवनीय ŚrS relating to the

Soma l. सवनीय mfn Br, ŚrS the sacred rite of l.

सवनकर्मिन् n Śak a sacrifice connected with a l.

धारायाजः KātyŚr, Sch a sacrificial l. अग्निहवनम्

Gaut a secondary l. उपहव्यः AV 11.7.15, KātyŚr,

ĀsvŚr, etc 22.8 a secondary sacrifice connected with a

1. धारानुयाजः KātyŚr, Sch a Soma l. सवः RV

— सामपेयः MW a supplementary l. उपहव्यः AV 11.7.

15, KātyŚr 22.8, ĀsvŚr, etc that by which a l. is made

(as a ladle or vessel) निवेद्यमानं ŚBr. at each of the 1/

at each of the libations सत्तनाशः 1st ĀsvŚr, BhP

having a thousand 1. सत्तनाशः mfn MW having (only) 1.

of water (to ancestors) in common समनीदक mfn Mn 9.

187, Kull, Sch, VP, RTL 286 '1.(contained) in sacrificial

ladles' यमिष f RV 1.56.1 making 1. सुत (ifc)

making 1. with the cake sacred to Agni and Soma, ceremony

in the Darsapūrṇamāsa sacrifice अग्नीषोमीयनिर्वपः

offering 1. प्रयस्वत mfn RV offering 1. and oblations

to deceased ancestors or deified progenitors स्वधाकर mfn

Mn 9.127 relating to 1. निर्वपण mfn Gṛihyās

various 1. स्वधा .

liberal adj I उदार f(आ and ई) (ganaबद्धोदे

Pāṇ 4.1.45)) वदान्य f(आ) MBh, Kāv, etc

मुक्तहस्त f(आ) Mn, Hit मुक्तकर Kathās

महाशश AshtāvS, Hit, Kathās, etc दानिन् BhP

दातृ m RV, etc दानवत् RV 8.32.12, MBh

13.55 बहुदायिन् ChUp, बहुदान ŚBr बहुद

W बहुप्रद L भूरिद Nir, भूरिदा RV,

TBr प्रदानवत् MBh सम्प्रद Hcat दानु

Un 3.32 दारु L दिष्णु दैष्णु दैष्णु

L धनद f(आ) Kām विभूदान् TS

दानकाम TS, TBr.

II आरव्य सागयुत Laghuj, सागशीत

सागशील — सागिन् (Pāṇ 3.2.142) R 6, Pañcat,

Kathās — दान्त L — दाश्व L — दारवत

RV — नैताश RV 10.106.6 — जपुरि RV —

पुराधि RV, VS, TS — पृ p पृणत् AV —

फारिव RV 10.106.8 — बहुदक्षिण ŚBr — भाजयु

RV — भूरिदक्षिण MBh — भाज RV — महेनेष्ठा

RV 10.61 — मह्यु RV — मद्यवत, मद्यवन् RV,

AV, TS, ŚBr, Up — मीदुषमत्, मीळुषमत् RV —

मीदुस f(रुबी) RV, etc — मुचिर Un 1.52,

Sch — मृष्टेरुक् L — यजाक् L — रराण,

ररावन् RV — रातिशान् RV, AV, ŚāṅkhŚr —

रथक् MW — रुक् L — वसुधा AV,

VS, TS — दीक्षु RV — शिशय RV — शीरी

L — सनिमत MaitrS — सनीहार ĀpŚr —

सूदोष f(आ) RV — सुराधस RV — स्थूललक्ष

स्थूललक्ष्य Yājñ, MBh, etc.

not liberal अदात्, अदामन् RV —

अप्रदीद AV 20.128.8, अप्रदानत R — अतुर

AV — अभुजिष्यः, अभुजिष्या ŚāṅkhŚr — अभुञ्जत

RV 1.120.12 & 8.1.6 — अराधस RV, AV, अराय

RV 8.61.11 (Nir 6.25) accompanied with 1. gifts (as a

sacrifice) ययातिदक्षिण Ragh always 1. सदादानम्

Pāṇcat attended by 1. men समक्षातिष्य RV to be 1.

with विदय विदयते (instr) RV an excessively 1.

man प्रदानशूरः Lalit extremely 1. महासागः Lalit

____ (said of 'siva) महासागिन् Sivag 1. (Agni)

धीतान् RV 3.27.2 1. (Asvins) धीष्ण्य RV 1.3.2,

89.4, etc 1. (Indra) ध्यायु RV 3.30.7 1. in

entertaining द्यौणम्मन्च L a 1. man दामन् m

MBh 12.3479 1. to adherents of every faith सर्वविदुःप्रदातृ

MBh 1. towards men शिक्षानश्च RV, दानस्यैताः Śāy

most 1. ध्येष्ण्य RV ____ (applied to various gods)

मीढुष्टम, मीळुष्टम RV, etc 'not 1.' (envious

hard, cruel, unfriendly) अररिवस RV, अररु RV

1.129.3 'not 1.' (evvrious, hostile) अरि RV ____

अरातन् RV of extremely 1. mind महासागायित

a too l. man अतिदातृ m very l. असुदार —

दानशील L — महिष (superl) RV — वनिष्ठ

RV — वनीयस् BhP — सुप्रदोद AV — सुसनि

RV (सुसनिता) a very l. man अतिदातृ m —

महादानपाति m Lalit — दिशानाम्पाते m.

liberality n I उदारता, उदारलम् — औदार्यम्

Kathās — औदार्यता Pañcaḍ — दातृता Rājat, Sāh

3. ⁶⁶/₆₇, दातृलम् Hariv, 14414, Ragh, Cāṇ — दानपरता

Nag 5.29 — सदादानम् L — दानम् — बहुदैयम्

GopBr — दानः — दिति f RV.

II अतिसर्जनम् — त्यागः (Pāṇ 6.1.216) Mn 2.97, R,

etc — त्यागशीलता — त्यागिता Hit 1 — (prob)

दुवस n RV 1.165.14 — परित्यागाः m pl Hit —

परिनिर्विप्लासा — पुरंधि f — मधवत्वम् RV —

माद्योनम् RV — राधस n RV, AV — वसुता,

वसुताति f RV, वसुदैयम् RV, AV — विलम्भः L —

असत्तम् L — सृष्टि f Mn 3.255 — स्थूलभक्षिता

Kām रशीललक्ष्यम् Mn 7.211.

by liberality दानतः ind MW consisting in l.

दानमय mf(ई)n L consisting of great l.

महारागमय Kathās devoted to l. दानपर mfn

duty of l. दानधर्मः Mn, Hit great l. समुसाहना

(with दाने) l. personified दिति f RV l.

towards the ~~underserving~~ undeserving अपाचवर्षणम् Kām

'one who has abandoned l.' (N of a man) दानच्युतः

possessing the merit of pious l. पूर्तिन् mfn TS, Kath

Pāṇ, Sch 'praise of l.' (N. of a kind of Hymn) दानस्तुति

f 'whose armour is l.' (N of a merchant) दानवर्मेन m

Kathās 'whose weapon is l.' (said of Vaiśyas) दानवज्रः

'liberality-lord' (munificent man) na दानपति m

MBh, R.

'liberality-hero' (munificent man) n दानवीरः

Kathās.

~~to/give/liberally~~

(only/pr/p/)

granting liberally (said of the earth) यजुनि mfn

RV 5.41.15 1. disposed यानशील mfn Yājñ, MBh 1.

granting युरुय mfn (with gen) BhP.

liberate vb I निर्मुच निर्मुच्यति RV, etc —

उन्मुच उन्मुच्यते, उन्मुच्यते R, Kathās, Pañcat, etc —

विमुच विमुच्यते, विमुच्यते MBh, Kāv, etc —

प्रविमुच प्रविमुच्यते, प्रविमुच्यते R — विप्रमुच

विप्रमुच्यते MBh — पाप्मुच परिमुच्यति AV, MBh, etc

— मुच caus मोक्षयति Mn, MBh, etc —

मुच cl 6 (Dhātup 28.136) मुच्यते, मुच्यते RV, etc

— विमोक्ष विमोक्षयति MBh — प्रमुच प्रमुच्यते,

प्रमुच्यते RV, AitBr, MBh, Hariv — सम्मोक्ष सम्मोक्षयति

MBh — परिमोक्ष परिमोक्षयति MBh — मोक्ष cl

10 (Dhātup 33.57) मोक्षयति Hariv.

II उच्छु caus उच्छ्रयति AitBr — समुक्षिप

समुद्धिपति, समुद्धिपते

Pañcat.

III जँस cl 1.10 जँसति, जँसति Dhātup32.127 — जँस cl 4 P Dhātup 26.102.

to liberate from निमुच caus निमैचयति (abl) Hariv

— प्रमुच caus प्रमाचयति (abl) MBh — मुच cl6 (Dhātup 28.136) (abl तः) मुच्यते, मुच्यते —

तृ caus तारयति (abl) Mn, MBh, etc to 1. one's

self from धू cl 5 धूनोति, धूनुते, धूनोति, धूनुते, cl 6धुवाते , cl 9 P Ā, cl 2 Ā, cl 1 धुवति (oftener Āacc) Br, Up, MBh, etc — अवमुच Ā AV 8.1.4.

to be liberated विनिमुच pass विनिमुच्यते PraśnUp.

to be liberated from विप्रमुच pass विप्रमुच्यते (abl)

MBh, Kāv, Pur to be l. (from the ties of the world) परिमुच्यते

pass परिमुच्यते Kauś, Up.

to intend to liberate one's self from व्यापृत desid

व्यापिमुच्यते (abl) ŚBr to wish to l. मुच desid

विमुमुक्षति, विमुमुक्षते BhP 'to wish to l. oneself' विमुच

desid विमुमुक्षते to wish to l. one's self from व्यापृत

desid व्यापिमुच्यते (abl) ŚBr.

liberated adj I विनिर्मुक्त MBh, VarBrS, Susr, etc

— विमोचित — मुक्त Mn, MBh, etc —

प्रतिमुक्त Ragh, Rājat, MārKP — सम्मोचित Ragh

— परिमोचित Vajracch — वैमुक्त W —

मोक्षित MBh, Hariv.

II दिग्बन्धन W — उत्तीर्ण .

not liberated अमोचित 1. (esp from mundane

existence) विमुक्त Mn, MBh, etc the being 1. from

existence मुक्तता, मुक्तत्व MBh, AshtāvS entirely 1.

अतिमुक्त finally 1. अतिमाग 1. before death from

all liability to future births जीवन्मुक्त Kap 3.78,

Vedantās, Sarvad 1. for ever निजमुक्त Kap 1. from

निर्मुक्त MBh, Kāv, etc — प्रमुक्त (abl, instr)

MBh, R — परिमुक्त (comp) — विनिर्गत abl Mn

8.65 1. from the three qualities विद्युतत्रिलिङ्गं BhP not

1. from birth and death अमुक्त not 1. from Rāhu

अमुक्त thoroughly 1. (as the soul) व्यावृत्त (abl)

Kap.

to be liberated प्रमोक्तव्य MBh — मोक्ष्य

Hariv — मोक्तव्य MBh, Kāv.

not to be liberated अमोचनीय , अमोच्य Ragh 3.

65 to be 1. from निप्रमोच्य (abl) R.

having liberated oneself मुक्त्वा ind Vedāntas.

having liberated one'sself from प्रमुच्य (abl) ind

p from प्रमुत् ChUp.

liberating adj निर्मोचक L — मोचक Pañcar

— मोचिन् — मोक्षण Cat — तारक f(इका

(Pāṇ 7, 3.45, Vārtt 6) R 2) MBh 12, JābālUp, ŚivaP, etc

— तारण f(ई) MBh 13.1232 & 6986, Hariv 7022 &

7941, Kathās 67.1.

not liberating अमोक्षयत् Yājñ 2.300 l. from

प्रमोचन f(ई) (comp) MBh, Hariv, MārKP 1. from

existence क्षयकर ifc W 1. from mundane existence

संसारमोक्षण f(ई) MW.

desirous of liberating मुमोक्षयिषु, मुमोक्षयिषु MBh, R.

liberating n निस्तारणम् MW — निर्भक्तिः L.

not liberating अविमोचनम् Gaut the act of 1. from

प्रमोचनम् (comp) Kathās, Kull 1. from विप्रोचनम्

(comp) Sarvad 1. from sin पापप्रमोचनम् .

liberation n I मुक्ति f ŚBr, etc — निर्मुक्ति f

AV, Kathās — विनिर्मुक्ति f(1fc) W — विमुक्ति f Kāv,

Kathās, Pur — प्रतिमोचनम् MBh, Ragh — परिमुक्ति f A

— नेमुक्तम् W — प्रमुक्ति f — मोचनम् Daś,

Śukas — प्रमोक्षः Śis — मोक्षः (1fc f आ)

MBh, Kāv, etc — निर्मोक्षः MBh, Kāv — प्रमोक्षः —

मोक्षभावः MBh — मोक्षणम् MBh, Mṛicch — परिमोक्षणम्

MBh, Mṛicch — परिमोक्षः MBh, R — विनिर्मोक्षः MBh, R

— विमोक्षणम् Mn, MBh, etc — प्रतिमोक्षः — तरणम्

MBh 1.3.9.

II अवसर्जनम् VS 12.64 — अवसा RV 4.23.3

— निर्वाणमस्तकः W — पुनर्जन्मजयः W — विसर्गः

Gr'SrS, MBh, etc — व्यवसर्गिः SBr — शिवः L

— (esp. from sin) विमोचनम् MBh, MārkP.

a cause of final liberation निस्तार नीजम् BrahmanP

final l. अतिमुक्ति f, अतिमोक्षः SBr 14 — निस्तारः

W — मुक्ति f Kāv, Kathās — शिवपदम् L —

शिवमार्गिः L — (from death) अतिमुक्ति f TS, SBr 14

'giver of l.' मुकुन्द l. from विमोक्षण mfn (ifc)

BhP — प्रमोक्षः (comp) l. 'from an embryo' विमोक्षणम्

(abl or comp) MBh 1.2369 l. from the body शरीरविमोक्षणम्

Baudh, Mn l. from ceremonial acts क्रियापवर्गः W l.

from sensuality विमोक्तः Sarvad l. from the world

भवतीति f Kir l. from worldly fetters विसंयोगः

1. from worldly objects विमोक्षः Sarvad (in ~~18/18/1~~)

astron.) the 1. of ~~a~~ an ~~planet~~ occult planet मोक्षः

(ifc f आ) Sūryas, VarBrS 1. of the soul विमोक्षः

ŚBr, Bhag, etc longing for 1. निमुमुक्षु mfn Bear

5.39 no final 1. अविमोक्षः Bād.

to desire final liberation मुच desid मुमुक्षते

RV, BhP desire for 1. मुमुक्षता (Cat) मुमुक्षुलम्

(Vedāntas) desire of 1. मुमुक्षा (abl) MBh, Kāv,

Pur wishing for 1. निस्तितीर्षत् mf(अन्ती)n W.

